

Oplegger jaarstukken 2019

Verkeer en Vervoer

Werk en Inkomen

Stedelijke inrichting en Ontwikkeling

Maatschappelijke ondersteuning

Onderwijs

Algemene middelen

Beheer van de Stad

Cultuur, Sport en Recreatie

Openbare orde en Veiligheid

Economische zaken

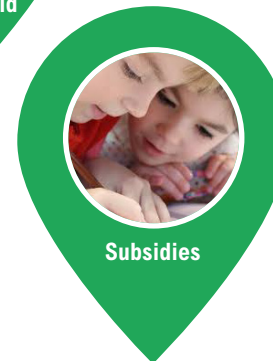
Bestuur en Dienstverlening

Investerings en Projecten

Volksgezondheid en Zorg

Subsidies

Bedrijfsvoering

Rotterdam in 2019

Een bijzonder verslag, op een bijzonder moment. Voor de eerste keer de hoofdlijnen van de inhoudelijke en financiële resultaten die de gemeente heeft behaald gepresenteerd in een oplegger. En bijzonder, omdat sinds maart door het Coronavirus de wereld is veranderd. Dat geeft een dubbel gevoel: een terugblik op een jaar dat heel goed was voor de stad en zijn inwoners en bedrijven. Dat stemt tot trots op de resultaten en de ontwikkelingen in de stad. En tegelijk het besef dat het alle hens aan dek is om de negatieve effecten van deze grote gezondheids crisis te beheersen en de stad en zijn inwoners en ondernemers weer op weg te helpen. Met als motto 'sterker door strijd' en met veerkracht in onze stedelijke genen, werken we daar elke dag aan.

Een paar feiten over het jaar 2019 geef ik alvast. 1,3 miljoen toeristen vonden hun weg naar Rotterdam. De renovatie van de Maastunnel is afgerond en de Hoekse Lijn rijdt. Steeds minder Rotterdammers waren in 2019 afhankelijk van een uitkering. Deze en andere successen zijn bereikt met hard werken. Dat doen we samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Dat is nodig ook, want Rotterdam staat voor grote uitdagingen: de energietransitie, aanpassing aan het veranderende klimaat en de voortgaande digitalisering. Het college werkt aan doorbraken: 'Kansen voor iedereen met goed onderwijs, werk en taal', 'Fijn wonen in een wereldstad, nu en in de toekomst' en 'Energietransitie en economie gaan hand in hand'.

Al deze grote, maar ook de kleinere uitdagingen voor Rotterdam vragen om plannen maken en uitvoeren. Ze vragen daarnaast om het afleggen van verantwoording over wat is bereikt en welke lessen zijn geleerd. Dat leest u in deze oplegger van de jaarstukken. Het is een momentopname én een tussenstap tegelijk, op weg naar een aantrekkelijkere, bereikbare en vooruitstrevende stad voor alle Rotterdammers.

Arjan Van Gils
wethouder Financiën, Organisatie, Haven en Grote Projecten

Algemene middelen € 12 miljoen

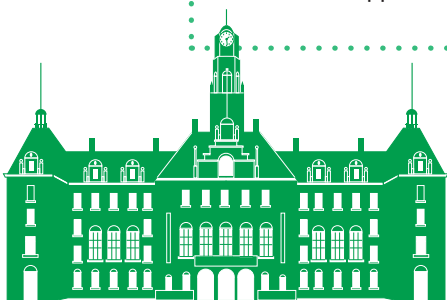
Algemene middelen zijn financiën waarover de gemeente zelf kan beschikken. Om een jaar positief af te sluiten, moeten terugkerende uitgaven gedekt worden door terugkerende inkomsten. Dit is in Rotterdam het geval. De gemeentebegroting is in evenwicht en we sluiten de jaarrekening 2019 af met een positief saldo van € 31 miljoen.

Rotterdam Algemene cijfers

Aantal inwoners gemeente Rotterdam: **638.000**

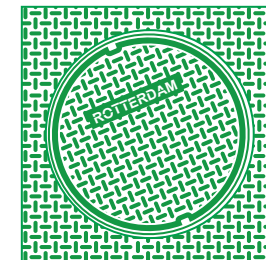
Aantal huishoudens gemeente Rotterdam: **328.000**

Totale oppervlakte gemeente Rotterdam in km²: **324**

Inkomsten (baten) € 3.552 miljoen

Waar komen de inkomsten van de gemeente vandaan? De belangrijkste bijdrage komt uit het gemeentefonds van het Rijk. Niet elke gemeente krijgt hetzelfde bedrag. Rotterdam ontvangt bijvoorbeeld per inwoner bijna vijftig procent meer (€ 2.600 in plaats van € 1.750) uit het fonds dan andere steden. Dit heeft onder meer te maken met onze centrumfunctie en de grootstedelijke problematiek. Daarnaast komt er geld binnen via burgers en bedrijven, denk aan onroerendezaakbelasting (OZB), heffingen, bouwgrond exploitatie en overige belastingen.

Top 3

1. De OZB is de grootste belastingopbrengst **ca. € 246 miljoen**
2. Dan de afvalstoffenheffing **ca. € 92 miljoen**
3. Daarna de rioolheffing **ca. € 75 miljoen**

Uitgaven (lasten) € 3.519 miljoen

De uitgaven van de gemeente vallen dit jaar lager uit dan begroot. Hoewel er ook extra kosten gemaakt zijn, voor bijvoorbeeld jeugdzorg en het bestrijden van plagen zoals de eikenprocessierups en de Japanse duizendknoop, vielen andere kosten juist lager uit. Bijvoorbeeld bij de verkoop van vastgoed of door de vertraging van bouwprojecten. Ook vielen de kosten voor Wmo-ondersteuning dit jaar mee.

Algemene middelen

Kengetallen

De jaarrekening is een opsomming van heel veel financiële gegevens, ook wel kengetallen genoemd. De belangrijkste zijn de netto schuldquote, het structureel exploitatiesaldo, de solvabiliteitsratio en het weerstandsvermogen. Op basis van deze kengetallen concluderen we dat de financiële positie van de gemeente Rotterdam solide is.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in welke mate de schuldenlast van de gemeente drukt op de exploitatie. Dit kengetal wordt berekend door het totaal aan leningen te delen door het totaal aan inkomsten. Met 55,0% zit Rotterdam in de categorie 'minst risicovol'.

Structureel exploitatiesaldo

De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke mate de terugkerende lasten van de gemeente gedekt zijn door terugkerende inkomsten. Rotterdam sluit het jaar af met een positief structureel exploitatiesaldo van € 181 miljoen. Het reguliere exploitatiesaldo 2019 komt uit op € 31 miljoen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Met 30,7% is Rotterdam ruim boven de norm van 20% van de provincie uitgekomen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente grote tegenvallers kan opvangen zonder direct te moeten bezuinigen. Met een weerstandsvermogen van 1,4 zijn we ruim boven de norm van 1,0 uitgekomen die in het coalitieakkoord is vastgelegd.

Regulier exploitatiesaldo (bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Baten exclusief reserves	3.473	3.481	3.538	3.552
Lasten exclusief reserves	3.563	3.516	3.584	3.519
Onttrekkingen en vrijval reserves	356	365	278	199
Toevoegingen reserves	236	273	232	200
Regulier exploitatiesaldo	30	57	0	31

Meer weten? [Klik hier](#)

Algemene middelen - Belastingen

Om de stad leefbaar en veilig te houden, is geld nodig. Rotterdam gebruikt daarvoor onder andere de opbrengst van gemeentelijke belastingen, zoals de Onroerendezaakbelasting (OZB). De opbrengst hiervan is voor het verbeteren van allerlei publieke voorzieningen en voor veiligheid. Ook om het wonen plezieriger te maken en economische groei te bevorderen.

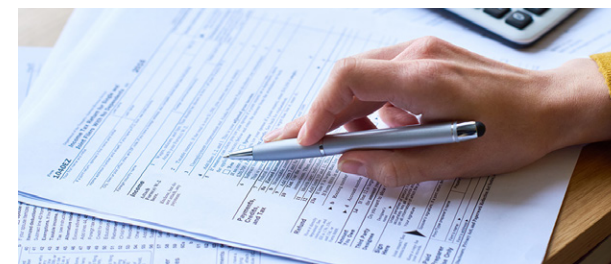
Inkomsten: specificatie belasting- en heffingsopbrengsten 2019

In de onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belasting- en heffingssoorten. In de tabel zijn de gerealiseerde opbrengsten van de belangrijkste lokale heffingen van de jaarrekening afgezet tegen de begroting.

Opbrengst	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	Programma
Onroerendezaakbelasting	244.779	244.426	245.538	Algemene middelen
Hondenbelasting	20	0	0	Algemene middelen
Logiesbelasting	6.602	10.885	10.063	Algemene middelen
Reclame- en precariobelasting	26.579	24.821	24.636	Algemene middelen
Leges Omgevingsvergunning	15.854	19.604	24.830	Ruimtelijke ordening
Rioolheffing	70.328	73.820	74.566	Beheer van de stad
Bedrijfsreinigingsrecht	4.758	4.026	3.989	Beheer van de stad
Afvalstoffenheffing	91.023	91.788	92.094	Beheer van de stad

WOZ-taxaties en heffing

De kwaliteit van de taxaties wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. De inspectie heeft plaatsgevonden in december 2018. Op basis van haar bevindingen heeft de Waarderingskamer toestemming gegeven om in januari 2019 te beschikken. De Waarderingskamer controleert en beoordeelt of gemeenten de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) goed uitvoeren. Ze is een onafhankelijke toezichhoudende organisatie.

De doelstelling volgens de WOZ-tijdlijn van de Waarderingskamer is om begin december minimaal 90% van de woningen en niet-woningen gewaardeerd te hebben. De gemeente Rotterdam hanteert hiervoor een doelstelling van **95%**. Beide doelstellingen zijn gehaald. Het heffen loopt synchroon met de waardering van alle WOZ-objecten. Dit betekent dat de aanslag wordt verstuurd op het moment dat de waardering afgerond is en alle adresgegevens omtrent de belastingplichtigen bekend zijn, de aanslag wordt verstuurd. In 2019 is voor belastingjaar 2019 **98,1%** van alle woningen en niet-woningen aan-geslagen, precies even veel als in 2018.

Algemene middelen - Belastingen

Bezwaren

Naast de controle van de Waarderingskamer is het aantal ontvangen bezwaren en de uitspraak hierop ook een indicatie van de kwaliteit en of juistheid van de aanslagoplegging. De gemeente Rotterdam heeft in 2019 in totaal circa **650.000 aanslagen** verstuurd voor de Onroerendezaakbelasting, afvalstofheffing, rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht, reclame- en precariobelasting. Hierop zijn **17.000 bezwaren** binnengekomen. Van de 17.000 ontvangen bezwaren bleek **44%** terecht te zijn. Dit resulteert in een percentage van **99,2%** voor de juistheid van oplegging in 2019.

De bezwaartermijn die door de gemeente Rotterdam wordt gehanteerd is:

- Bezwaar in de periode 1 januari t/m 19 november van een kalenderjaar: uitspraak binnen dat kalenderjaar
- Bezwaar in de periode 20 november t/m 31 december van een kalenderjaar: uitspraak binnen zes weken nadat uw bezwaar is binnengekomen

In 2019 was **78%** van de ontvangen bezwaren binnen termijn afgehandeld. De gemiddelde doorlooptijd in 2019 was **78 dagen** (2018: 128 dagen).

Kwijtschelding afvalstoffenheffing

In de onderstaande tabel wordt een specificatie van de in 2019 ontvangen kwijtscheldingverzoeken en verleende kwijtschelding voor afvalstofheffing weergegeven. De norm voor de doorlooptijd van de afhandeling kwijtscheldingverzoeken en beroepen is 120 dagen en wordt met 76 en 111 dagen gerealiseerd.

KWS	2019	2018	Norm
Aantal verleende kwijtschelding	40.000	43.000	
Aantal geautomatiseerde kwijtschelding	29.000	34.000	
Aantal ontvangen kwijtscheldingsverzoeken	39.500	36.000	N.V.T.
Aantal toegekende kwijtscheldingsverzoeken	11.000	9.000	
Toegekend percentage kwijtscheldingsverzoeken	28%	25%	
Doorlooptijd afhandeling kwijtscheldingsverzoeken	76 dagen	83 dagen	4 maanden (120 dagen)
Aantal ontvangen kwijtschelding beroepen	6700	6300	
Aantal toegekende kwijtschelding beroepen	2300	1800	
Toegekende percentage beroepen	34%	29%	N.V.T.
Doorlooptijd afhandeling kwijtschelding beroepen	111 dagen	85 dagen	4 maanden (120 dagen)

Innen

Van de opgelegde aanslagen is ruim **96%** in 2019 betaald. In 2018 was dat ook **96%**. De overige 4% bevinden zich in verschillende fases van het invorderingstraject. Ook afspraken in het kader van sociaal incasseren vallen hieronder.

Deelnemingen

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties die net als de gemeente Rotterdam beleid uitvoeren die het publiek belang van onze stad dienen. Het kenmerk van deze verbonden partijen is dat de gemeente daarin zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. We hebben deze partijen nodig om bepaalde Rotterdamse publieke belangen zeker te stellen en daarmee onze beleidsdoelen te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan Stedin (geen uitval van elektriciteit en gas) of Evides (altijd schoon en veilig drinkwater). Een ander voorbeeld is het Havenbedrijf Rotterdam. Deze voormalige gemeentelijke dienst is een belangrijke partner in de energietransitie. Daaronder valt schonere lucht door CO2-reductie, maar ook het benutten van de economische kansen die deze energietransitie biedt.

Enkele kengetallen

Kapitaalstortingen

De gemeente Rotterdam werkt samen met 40 verbonden partijen. Bij al deze bedrijven, stichtingen en verenigingen heeft de gemeente een groot financieel belang. We hebben bijvoorbeeld geld gestort bij de oprichting van deze organisaties of voor bepaalde investeringen. Deze kapitaalstortingen staan op de gemeentelijke balans en vertegenwoordigen gezamenlijk een boek-waarde van € 400 miljoen (ongeveer 11% van de gemeentelijke balans).

Winstuitkeringen

Er zijn 8 verbonden partijen die jaarlijks een winstuitkering (dividend) uitkeren aan de gemeente Rotterdam. Dit zijn het Havenbedrijf, Stedin, Evides, BNG Bank, Schiphol, MultiDiensten Rotterdam en SSC Flex. In 2019 ontving de gemeente € 146 miljoen aan winstuitkeringen. Dat is meer dan 2018. Toen ging het om € 112 miljoen. De dividendbaten van onze gemeente zijn vergelijkbaar met die van de gemeente Amsterdam. De gemeenten Den Haag (ca. €60 miljoen) en Utrecht (ca. €1,5-€3 miljoen) ontvangen lagere dividend-baten. Wanneer de dividendbaten worden afgezet tegen het totaal aan baten van de gemeente dan vormen de dividenden voor Rotterdam ca. 3,5% van de totale inkomsten. Voor Amsterdam, Den Haag en Utrecht is dat lager en zijn de percentages respectievelijk 1,6% (Amsterdam), 2,2% (Den Haag) en 0,2% (Utrecht)

In 2019 ontving de gemeente een hoger dividend dan in voorgaande jaren. De eerdere jaren zijn relatief constant (zie onderstaand overzicht). Hier zijn meerdere redenen voor. Het verschil ten opzichte van eerdere jaren valt in de eerste plaats te verklaren door de eenmalige uitkering van vervoersbedrijf RET. Daarnaast is er ook sprake van hogere winsten bij Stedin en Eneco waardoor het dividend aan de gemeente als aandeelhouder ook hoger was. Ook is het dividend van het Havenbedrijf de afgelopen jaren gestegen als gevolg van de indexatie (2%).

Dividendoverzicht

2016	2017	2018	2019
€114,6 miljoen	€117,6 miljoen	€112 miljoen	€146 miljoen

Algemene middelen

Leningen en garanties

De gemeente verstrekt ook leningen en garanties aan verbonden partijen om bepaalde beleidsdoelen te bereiken. In 2019 zijn geen nieuwe leningen en garanties verstrekt. In eerdere jaren is in totaal voor ca. **€ 160 miljoen** aan leningen en garanties verstrekt, waaronder aan vervoersbedrijf RET en het Warmtebedrijf.

Samenvattend factsheet

Aantal verbonden partijen **40**

1. Waarvan deelnemingen **28**
2. Waarvan stichtingen en verenigingen **3**
3. Waarvan gemeenschappelijke regelingen **9**

Dividend aan gemeente **Ca. € 146 miljoen**

Boekwaarde deelnemingen op de balans van de gemeente **Ca. € 400 miljoen**

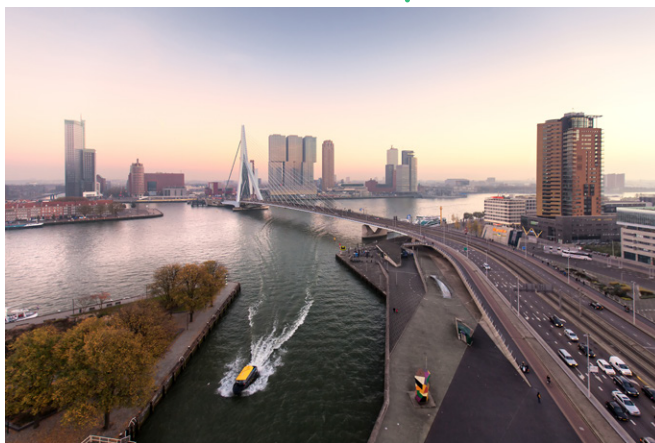
Leningen & garanties aan deelnemingen **Ca. € 160 miljoen**

Financiële bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen **Ca. € 209 miljoen**

Belangrijkste ontwikkelingen

Eneco

Eind 2019 is de veilingverkoop van Eneco afgerond. Het Japanse consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power was de winnende bieder. De totale koopsom bedraagt **€ 4,1 miljard**, waarvan circa **€ 1,3 miljard** voor de gemeente Rotterdam bestemd is. In 2020 hebben alle 44 gemeenten definitief ingestemd met de verkoop.

Warmtebedrijf Rotterdam

Begin vorig jaar is de uitvoering vastgelopen van het project 'Leiding over Oost', de levering van (haven)warmte in Leiden aan Vattenfall door het Warmtebedrijf. Het gevolg is dat het Warmtebedrijf en zijn aandeelhouders zich opnieuw over de toekomst van de onderneming moeten buigen. Hierbij worden meerdere scenario's in overweging genomen. De uitkomst bepaalt in belangrijke mate de werkzaamheden van het Warmtebedrijf. Ook bepaalt het scenario hoeveel financiering er nodig is. De Rotterdamse gemeenteraad wordt bij de scenariokeuze betrokken.

Beheer van de Stad € 372 miljoen

Rotterdam moet een schone, hele en veilige omgeving stad zijn waarin het fijn wonen en leven is voor alle Rotterdammers. Ook willen we dat Rotterdam een prettig verblijf biedt aan bezoekers in onze wereldstad. Het beheer van de openbare ruimte is daarbij een belangrijke factor.

Wij doen dat samen met de Rotterdammers via een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Bewoners en bezoekers worden gestimuleerd de openbare ruimte respectvol te gebruiken. We zetten onder meer in op:

- meer groen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang
- Gebruik van circulaire producten voor de inrichting, materiaalkeuze en het onderhoud van wegen, groen en water
- bevordering van afvalscheiding en het plaatsen van sensoren in meer containers, zodat we straks in heel Rotterdam op tijd, duurzaam en slim het afval ophalen
- meer en strenger boetes uitdelen als afval naast de containers wordt gezet.

Afval

Per jaar wordt er zo'n 270.000 ton afval ingezameld. Het aantal kilo's huishoudelijk restafval per inwoner neemt af:
2018: **296**
2019: **276**

Totaal aantal kilo's afval per inwoner:
2018: **426**
2019: **426**
Gemiddeld G4 2018: **409**
Gemiddeld Nederland 2018: **491**
Bron: waarstaatjegemeente.nl

Circulair: van zoi naar mooi

Er wordt ingezet op een omslag naar 'circulair denken' bij inwoners en bedrijven. De mate van bewustzijn onder Rotterdammers wordt gemeten. Uit de nulmeting en tweede meting in 2018 bleek dat het bewustzijn van circulariteit en het daarnaar handelen is toegenomen. Uit de meting 2019 blijkt dat Rotterdammers ten opzichte van 2018 beter weten wat het begrip circulaire economie inhoudt, maar ze zijn niet circulair actiever geworden.

Beheer van de stad

In de bak

Met het programma 'In de bak' gaan we de naastplaatsingen te lijf. Het programma heeft het afgelopen jaar drie sporen gevolgd: basis op orde, pakkans omhoog en gedragsinterventies.

- Voor de 'basis op orde' wordt gezorgd voor toegankelijke en lege containers. De containers zijn voorzien van vulgraadsensoren en in de hele stad wordt 'dynamisch' gereden. Halfverdiepte containers die binnen 3 dagen vol raken, worden vervangen door ondergrondse containers met meer capaciteit.
- Tegen bewoners die de regels rondom het aanbieden van afval niet volgen, treden we zichtbaar op. In 2019 is de pakkans omhooggegaan.
- Eind 2019 zijn verschillende gedragsinterventies van start gegaan. Zo is een campagne in Carnisse, Crooswijk en Delfhaven gestart om bewoners te informeren over de afvalregels. Ze krijgen tips over het aanbieden van afval en ze worden gewezen op de gevolgen van het niet naleven van de regels.

Geen of één naastplaatsingen bij containers

2019: **80%**

Hierbij is de streefwaarde in 50% van de gevallen 0 naastplaatsingen, in 2019 is de realisatie 41%. Deze streefwaarde is dus niet behaald.

Boetes 'In de bak'

	spoedeisende bestuursdwang	bestuurlijke strafbeschikking	totaal
2017	3.259	179	3.438
2018	4.864	254	5.118
2019	8.831	467	9.298

Het optreden tegen bewoners die de regels rondom het aanbieden van afval niet volgen heeft op het gebied van boetes de volgende resultaten opgeleverd:

- In 2019 werd de spoedeisende bestuursdwang 8831 keer toegepast. Dit houdt in dat er adresgegevens zijn gevonden en de naastgeplaatste items op kosten van de overtreder zijn verwijderd. Dit aantal is in 2019 significant toegenomen.
- In 2019 kregen 467 overtreders een bestuurlijke strafbeschikking omdat de overtreder op het niet correct aanbieden van het huisvuil op heterdaad is betrapt. Ook hier is een toename te zien.

Aantal prullenbakken: **11.112**
Aantal huiscontainers: **184.182**
Aantal containers: **6.589**
Rest: **4.990**
Papier: **704**
Glas: **656**
Textiel: **239**
Aantal adoptanten van
wijkcontainers: **904**

Schone stad, hele stad

De zogenaamde CROW-metingen die zijn gedaan in Rotterdam geven aan dat de 'beeldkwaliteit' voor heel en schoon in 90% van de metingen voldoende was. Hiermee is de doelstelling voor 2019 gerealiseerd.

Heel 2019: **90% voldoende**
Schoon 2019: **90% voldoende**

Beheer van de stad

Riolering

Vervanging riolen 2016-2020: **200 km**

2016: **39,0 km**

2017: **38,2 km**

2018: **41,4 km**

2019: **38,9 km**

De vervanging van de 200 kilometer riolering ligt op schema.

2.550 km Riolering

370 km Persleidingen

1.110 Gemalen

5.550 Watervoorzieningen

Klimaatadaptatie

Het percentage panden dat geen verhoogde kans heeft op wateroverlast bij hevige regen is in 2018 en 2019: **88%**. Dit resultaat geldt voor zowel de streefwaarde als de realisatie.

Om de Maasstad klimaatbestendig te maken werken we met partners aan groot-schalige projecten in het 'Rotterdams WeerWoord'. Daarnaast nemen we samen met de Rotterdammers kleinschalige maatregelen op straatniveau, op openbaar en privaat terrein.

Waterberging zorgt voor minder wateroverlast en ontlast het riool bij hevige regenbuien. In 2019 zijn er vier waterpleinen aangelegd: Koningsveldeplein, Staringplein, Spitsenhagen en Platostraat (in totaal 590 m³ waterberging).

Meer weten? [Klik hier](#)

Bestuur en Dienstverlening € 80 miljoen

De gemeente zet in op een optimale dienstverlening aan Rotterdammers, digitaal, telefonisch en op publiekslocaties als Stadswinkels en VraagWijzers.

Bij de loketten kunnen Rotterdammers terecht voor allerlei producten en diensten van de gemeente Rotterdam. Denk aan burgerzaken zoals verhuizen, paspoort en uittreksels, maar ook aan belastingen en diensten van de Kredietbank.

In 2019 zijn 1,4 miljoen vragen gesteld aan het centrale telefoonnummer 14010 en er zijn **390 duizend** bezoekers geweest in de Stadswinkels.

Gedurende het jaar 2019 was tussen de **85%** en **88%** tevreden over de verstrekte dienstverlening (norm is 80%) en tussen de 86% en 88% kon gemakkelijk telefonisch of digitaal een afspraak maken (norm is 80%).

Eind 2019 was **73%** van de producten digitaal te benaderen (norm is 80%). De gemeente biedt steeds meer producten online aan.

Dienstverlening

Servicesnorm	norm	2018	2019
Stadswinkel (balie burgerzaken & belastingen)			
1. U kunt een afspraak maken op een van onze locaties:			
A. Hoek van Holland, Rozenburg en Hoogvliet: in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht in elk van deze drie winkels voor producten die in deze winkels geleverd worden.	95%	-	78%
B. Centrum, IJsselmonde, Prins Alexander en Feijenoord: in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht in ten minste één van deze vier winkels.	95%	-	63%
2. U wordt binnen 10 minuten geholpen op een locatie als u een afspraak heeft gemaakt.	90%	77%	85%
Telefoon 14010			
3. Als wij u niet direct antwoord kunnen geven dan wordt u uiterlijk de volgende werkdag voor 17.00 uur teruggebeld.	80%	71%	76%
Klachten			
4. Binnen 4 weken wordt uw klacht afgedaan.	80%	80%	79%

Aantal verstrekte reisdocumenten
2018: **140.000**
2019: **72.000**

Aantal verstrekte rijbewijzen
2018: **66.000**
2019: **66.000**

De daling van het aantal verstrekte reisdocumenten is te verklaren door het verlengen van de geldigheidsduur van de paspoorten van 5 naar 10 jaar in 2014. De geldigheidsduur van rijbewijzen is vanaf 2006 reeds verlengd.

Bestuur en Dienstverlening

Toelichting:

Servicenorm 1 De servicenormen voor zowel de ‘buitenlocaties’ (A) als de ‘centrumlocaties’ (B) worden niet gehaald. De groei van de stad zorgt voor een toenemende vraag naar specialistische burgerzakenproducten. Daardoor duurt het met name in de ‘centrumlocaties’ langer voordat klanten er terecht kunnen voor een afspraak. Om de score van de gehele servicenorm te verbeteren wordt aan verbetering gewerkt door het breed opleiden van medewerkers. Zodoende kunnen meer medewerkers klanten helpen met aanvragen voor specialistische producten.

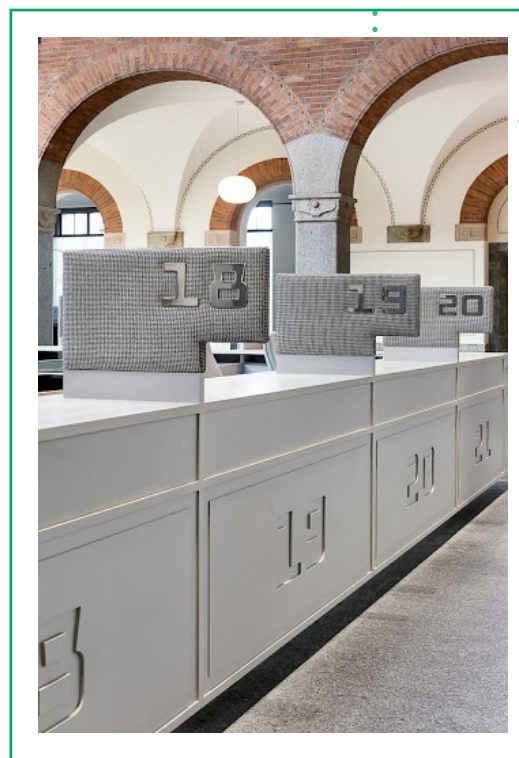
Servicenorm 2 Deze score wordt nadelig beïnvloed door de toename van aanvragen voor specialistische producten, die vanwege de complexiteit een grotere kans hebben op uitloop. In 2019 is er wel al een stijgende lijn ten opzichte van 2018. Aan verbetering wordt onder meer gewerkt door de normtijden voor afspraken te evalueren en waar nodig aan te passen.

Servicenorm 3 Hoewel er een verbetering in de score in 2019 is, vergeleken met 2018, worden burgers nog onvoldoende tijdig teruggebeld. Daarom blijft er in het Programma Dienstverlening ‘Goed Geregeld Rotterdam’ aandacht voor verbetering van de telefonische dienstverlening.

Servicenorm 4 In 2019 zijn er in totaal 7.928 (2018: 7.311) klachten binnengekomen, waarvan 28% (2018: 36%) deels of geheel gegrond waren. De overige klachten zijn opgelost, onder andere via bemiddeling, of ze waren ongegrond.

Adviezen van gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités

De ambitie is om 90% van de adviezen van gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités van een terugkoppeling te voorzien. Voor 2019 is deze ambitie voor **81%** gerealiseerd. In 2018 was dit **59%**.

Aantal adviezen
2018: **284**
2019: **485**

Meer weten? [Klik hier](#)

Cultuur, Sport en Recreatie € 220 miljoen

Sport

Het verhogen van de sport- en beweegdeelname onder Rotterdammers is één van de speerpunten van het gemeentelijk beleid op het gebied van sport. De sportparticipatie werd tussen 1995 en 2017 elke twee jaar gemeten via het Vrijetijdsonderzoek (VTO). Bij de laatste VTO-meting van 2017 kwam de sportparticipatie, gemeten volgens de landelijke Richtlijn voor Sportonderzoek (RSO), uit op 66%. Dit geeft aan dat 66% van de ondervraagden minstens 12 x in de afgelopen 12 maanden had gesport.

In 2019 is sportparticipatie volgens de landelijke Richtlijn voor Sportonderzoek (RSO) gemeten. Dit gebeurde met behulp van de sportparticipatie index van NOC*NSF. De sportparticipatie gemeten in dit onderzoek was 70,5%, dat wil zeggen dat 70,5% van de ondervraagden minstens 12 x in de voorgaande 12 maanden had gesport. Niet-wekelijks sporten (BBV-indicator) gold voor 36% volgens de NOC*NSF sportparticipatie-index.

Bij de interpretatie van de cijfers is het van belang om te weten dat de NOC*NSF sportparticipatie-index en het VTO verschillen in aanpak. Een stijgende trend in sportparticipatie is echter ook waargenomen in de metingen van het 2-jaarlijkse Wijkprofiel dat wekelijks sporten meet. In 2015 sportte 45% van de bevolking vanaf 15 jaar wekelijks; in 2019 had 49% wekelijks gesport.

Gemeentelijke uitgaven sport, cultuur en recreatie per inwoner 2019

(waarstaatjegemeente.nl)

2017: **66%**

2019: **70,5%***

Sportparticipatie, % inwoners dat >

12 x per jaar sport, 6-80 jaar

2018: **66%**

2019: **70,5%**

Een stijgende trend in sportparticipatie is ook waargenomen in de metingen van het 2-jaarlijkse Wijkprofiel. In 2015 sportte 45% van de bevolking vanaf 15 jaar wekelijks; in 2019 had 49% wekelijks gesport.

Sportdeelname:

2019	Maandelijks sporter ¹	Wekelijkse sporter ²
Rotterdam	71%	64%
Nederland	73%	66%

¹ 12 x per jaar of vaker sporten

² 1x per week of vaker sporten

Aantal leden van sportverenigingen:

		Stijging t.o.v. 2018
2018	75.000	-
2019	76.524	2%

Een effectindicator van het Actieprogramma Verenigingen is een stabilisatie van het aantal leden in 2020 op het niveau van 2018 (75.000 leden). Voor 2022 is het doel een stijging met 3% ten opzichte van het jaar 2018, oplopend naar een 10% toename ten opzichte van 2018 in 2030.

Sport en Cultuur

Cultuur

Cultuur is essentieel: voor de aantrekkelijkheid van de stad, voor de economie en voor de maatschappelijke ontwikkeling. Cultureel aanbod vergroot de aantrekkelijkheid van Rotterdam en draagt bij aan het ontwikkelen van 21ste-eeuwse vaardigheden, veerkracht en kansengelijkheid van Rotterdammers.

Voor het Cultuurplan 2017-2020 is er jaarlijks **€ 80,5 miljoen** beschikbaar, verdeeld over 86 culturele instellingen in Rotterdam. Daarnaast is er jaarlijks **€ 45 miljoen** beschikbaar voor andere culturele beleidsdoelstellingen, zoals de bibliotheek, festivals en evenementen, kunst en cultuur in de gebieden, creatieve industrie en media. In het voorjaar 2019 heeft de gemeenteraad de Rotterdamse Cultuurvisie vastgesteld. Innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit zijn de basis van deze nota. **Bezoekers musea:**

2018: **1.250.000**

2019: **1.500.000**

Het museumbezoek is fors toegenomen. In 2019 kregen de Rotterdamse musea 250.000 bezoekers meer dan in 2018.

Belangrijke ontwikkelingen

Cultuureducatie

De gemeente wil dat alle kinderen cultuureducatie krijgen. De doelstelling is dat in 2022 ruim 30% van alle Rotterdamse basisscholen één of meer niveaus stijgt in het Rotterdamse Cultuureducatiemodel. In 2019 is 18% van de basisscholen één of meer niveaus gestegen (doelstelling 2019 was 15%). Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en in toenemende mate duurzaam geborgd is in het basisonderwijs voor alle Rotterdamse kinderen.

Collectiegebouw

In 2019 is verder gebouwd aan het collectiegebouw. Steeds meer wordt zichtbaar dat Rotterdam er met het Depot een architectonische blikvanger bij krijgt die zal bijdragen aan de toeristische aantrekkingskracht van de stad. Met de aanwezige collecties in het gebouw, waardoor ook de kunst en het werk achter de schermen van een museum zichtbaar worden, realiseert Rotterdam een unieke culturele voorziening.

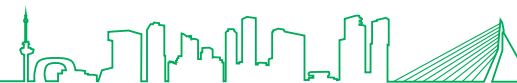
Renovatie Museum Boijmans Van Beuningen

Na het gemeenteraadsbesluit tot ingrijpende renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen sloot het museum kort voor de zomer voor een aantal jaren zijn deuren. Delen van de collectie van het museum zijn zichtbaar bij andere musea in de stad onder de naam 'Boijmans bij de Buren'.

Wereldmuseum

In juni heropende het vernieuwde Wereldmuseum zijn deuren met onder andere een nieuwe versie van het eerder zo succesvolle kindermuseum: de Superstraat.

Meer weten? [Klik hier.](#)

Economische zaken € 30 miljoen

Het aantal banen per 1.000 inwoners tussen 15-74 jaar*
(waarstaatjegemeente.nl)

Rotterdam 2018: **761**, 2019: **779**

Nederland 2018: **665**, 2019: **677**

De ontwikkeling van het aantal banen groeide mee met de ontwikkeling van de stad (zelfs iets harder), in lijn met het landelijk gemiddelde. De ontwikkeling van het aantal banen is, naast de toegenomen aantrekkelijkheid en vestigingsvoorwaarden in de stad, voornamelijk afhankelijk van de macro-economische ontwikkelingen. We zetten in op een economie die digitaal, duurzaam en circulair is.

Economische Clusterontwikkeling:

2018

Investerings: **€ 213 miljoen**

Nieuwe vestigers: **113**

FTE: **1.547**

2019

Investerings: **€ 247 miljoen**

Nieuwe vestigers: **156**

FTE: **1.586**

Bovenstaande cijfers zijn tot stand gekomen door door het bij elkaar optellen van de (uitgelokte) investeringen van de clusteraanpak (met name CleanTech), internationale acquisitie van Rotterdam Partners alsook de business development en fondsinvesteringen van InnovationQuarter bij elkaar op te tellen. De resultaten over 2018 en 2019 laten zien dat we goed op weg zijn om de doelstelling van **€ 700 miljoen** aan (uitgelokte) investeringen te realiseren.

MKB RNE (Road map Next Economy) proof:

In deze collegeperiode worden er minimaal **5.000** ondernemers bereikt. Daarbij belichten we de mogelijkheden van de nieuwe economie voor hun bedrijfsvoering worden belicht. We stimuleren het MKB om maximaal in te zetten op digitalisering om zo de ondernemers weerbaar te maken.

Realisatie 2019: **779**

Meer weten? [Klik hier.](#)

Maatschappelijke ondersteuning € 196 miljoen

Rotterdam streeft naar balans in de stad. Een stad waarin mensen samenleven, samenwerken en meedoen naar vermogen en waarin iedereen de Nederlandse taal voldoende spreekt en verstaat. Een gemeente die gaat voor méér kanselijkheid. En voor minder risico om in de armoede terecht te komen en voor méér kansen om uit de armoede te komen.

Afgeronde taaltrajecten voor laaggeletterden

Streefwaarde voor 2019: **3.500**

Gerealiseerd in 2019: **4.300**

Het verbeteren van taalbeheersing heeft een positief effect op gezondheid, arbeidsmarktpositie, inkomenspositie, welzijn en participatie.

Integratie & Samenleven

In 2019 is er - is er - naast de aanpak voor statushouders - een maatwerk aanpak ontwikkeld voor 1000 mensen die hun inburgering niet hebben afgerond. Dit is ook gedaan voor 200 mensen waarbij hetzelfde dreigde te gebeuren. Er volgen ook individuele gesprekken met deze twee groepen.

Wijkprofiel ervaren discriminatie

2015: **15%**

2019: **19%**

In de discriminatiemonitor van RADAR en het Wijkprofiel zien we dat nog steeds te veel Rotterdammers gediscrimineerd worden. Ook blijkt dat meer dan de helft van de mensen vindt dat Rotterdammers van verschillende etniciteiten niet goed met elkaar omgaan in de eigen buurt. De gemeente is daarom projecten gestart in het onderwijs, op de woningmarkt, arbeidsmarkt en in de horeca. Ook zijn er projecten voor professionals in het sociale domein, vrijwilligers, organisaties en dialogen voor en door Rotterdammers. Het doel is om de acceptatie van diversiteit te vergroten en dat doen we met het actieprogramma 'Relax. Dit is Rotterdam.'

Statushouders met bijstandsuitkering

Streefwaarde voor 2019: **1.900**

Gerealiseerd in 2019: **1.765**

Het streven is dat dit aantal in 2022 daalt naar **1.500**

Maatschappelijke ondersteuning

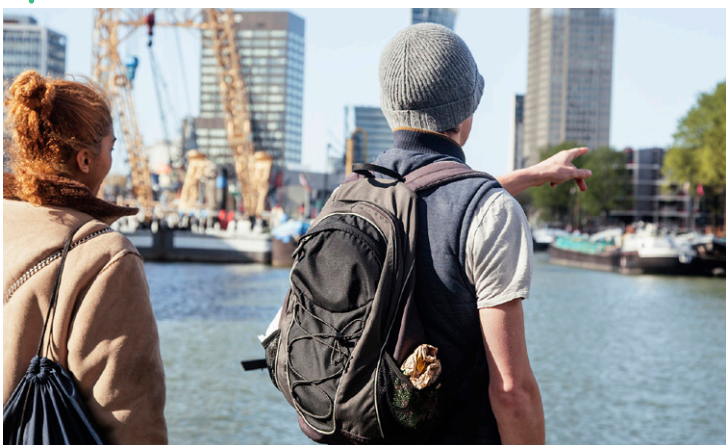
Prestatie010

Doorstroom werkzoekenden Prestatie010 naar re-integratie of direct naar werk

Streefwaarde voor 2019: **1.000**

Gerealiseerd in 2019: **1.019**

Rotterdamers leveren een Prestatie010 naar vermogen. Ze mogen deze zelf invullen in de vorm van mantelzorg, vrijwilligerswerk, taalcursus, bewegstraining of door eerst te werken aan persoonlijke problematiek.

Jongerenloket

Jonge statushouders in de bijstand

2018: **655**

Streefwaarde voor 2019: **585**

Gerealiseerd in 2019: **468**

Omdat in 2019 de streefwaarde van aantal jonge statushouders in de bijstand is gehaald, wordt deze voor 2020, 2021 en 2022 naar beneden bijgesteld.

Uitstroom jongeren bijstand

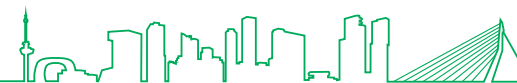
2018: **1.557**

Streefwaarde voor 2019: **1.150**

Gerealiseerd in 2019: **1.345**

In 2019 zijn 1.345 jongeren uitgestroomd, waarvan 610 jongeren naar werk, 326 naar onderwijs en 409 jongeren om 'overige' redenen (voornamelijk exogene factoren). Voor deze laatste categorie wordt van oudsher geen jaardoelstelling geformuleerd. Om die reden is het streefcijfer 2020 gelijk aan voorafgaande jaren. De uitstroom is lager dan in 2018. Hier ligt aan ten grondslag dat het aantal jongeren dat een bijstandsuitkering ontvangt en kampt met multi-problematiek is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Meer weten? [Klik hier](#)

Aanpak schulden en armoede

Het aantal Rotterdammers met een problematische schuld is gedaald 27.7869 (2018) naar 26.624. De gemiddelde schuld bedraagt € **45.000**. In 2019 is het aantal Rotterdammers met problematische schulden gedaald van **27.786** (2018) naar **26.624**. De schuldhulpverlening bestaat uit een individueel traject waarin we mensen helpen met het regelen van hun schulden. We geven ze budgetbeheer, training en coaching bij het op orde krijgen van hun huishoudboekje. Het traject duurt vaak drie tot vijf jaar. Het aantal Rotterdammers met een schone lei (schuldenvrij) is in 2019 gestegen van **1.159** in 2018 naar **1.362** in 2019. De nieuwe aanpak is in 2019 gestart in de gebieden Delfshaven, Feijenoord, Charlois en IJsselmonde. In 2020 breiden we de nieuwe werkwijze uit over de hele stad. Als gevolg van de coronacrisis vindt dit versneld plaats en kunnen alle Rotterdammers ondersteuning krijgen bij het aanpakken van hun schulden.

Het 'perspectiefpact' is specifiek gericht op jongeren en biedt ondersteuning bij het aanpakken van hun schulden. Het aantal jongeren dat op deze wijze ondersteuning ontvangt is **387**. Het aantal huisuitzettingen als gevolg van een huurachterstand is gedaald van 346 (2018) naar 196 in 2019.

Aantal Rotterdammers met financiële problemen voor wie een individueel ondersteuningsplan is opgesteld

2019: **3.525**

Streven in 2019: **3.000**

In 2019 hebben **3.525** Rotterdammers in het kader van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) een ondersteuningsplan van de gemeente ontvangen dat gericht is op duurzame aanpak van schulden. De uiteindelijke doelstelling is om voor 2022 **15.000** Rotterdammers op die manier te ondersteunen. Zo bieden we ze perspectief op een schuldenvrije toekomst.

Armoede

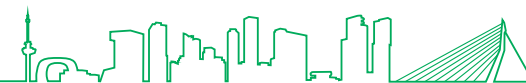
In de periode 2017-2018 (meest recente cijfers) is het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% wettelijk sociaal minimum gedaald met **1.110**. Het betekent dat het aandeel huishoudens met een laag inkomen op het totaal aantal Rotterdamse huishoudens daalde van 20% naar **19%**. De langdurige armoede nam enigszins toe. Het aandeel huishoudens met een langdurig laag inkomen binnen de doelgroep van het armoedebeleid steeg van **55%** naar **57%**.

Alleenstaande ouders met minderjarige kinderen hebben de grootste kans op armoede. In de periode 2017-2018 daalde het armoedepercentage onder dit gezinstype echter van **44%** naar **40%**.

Het aantal minderjarige kinderen in een huishouden met een laag inkomen daalde in de periode 2017-2018 met 5,5% naar **20.800**. Daarmee daalde het percentage kinderen in een huishouden met een laag inkomen van **19,4%** naar **18,4%**.

Het gebruik van de meeste inkomensondersteunende voorzieningen laat een stijging zien. De bijzondere bijstand is in 2019 gestegen ten opzichte van 2018; van **33.500** naar **36.700**. Het aantal gebruikers van de individuele inkomensvoorslag nam toe van **21.600** naar **27.600**. Ook het aantal toekenningen bij stichting Meedoen is flink gestegen in 2019: van **5.200** naar **7.000**.

Meer weten? [Klik hier](#)

Onderwijs € 190 miljoen

Gelijke kansen voor elk talent

Het toenemen van de kansengelijkheid in het onderwijs is de ambitie en het centrale thema van het Rotterdamse onderwijsbeleid. Kansengelijkheid begint al op de voorschool.

In 2018-2019 bleek dat **77%** van de leerlingen in het derde schooljaar van de middelbare school, op het door de basisschool geadviseerde niveau of hoger zat. (doelstelling 2021 is 80%)

Doel voor het mbo is dat het aantal Rotterdammers stijgt dat de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) volgt aan een Rotterdamse mbo-opleiding. Deze groep is van **14%** in 2017-2018 gestegen naar **16%** in 2018-2019

Leraren

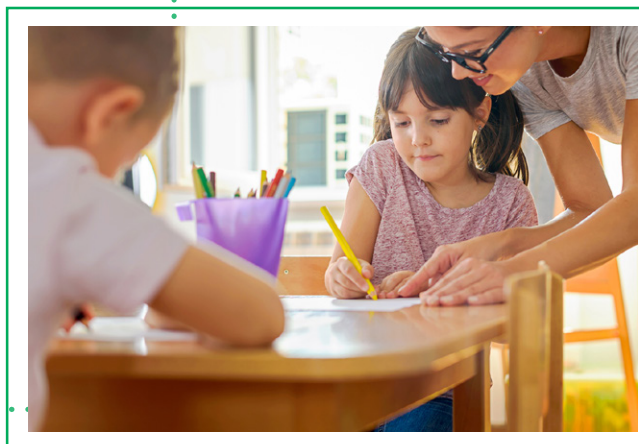
In Rotterdam zetten we met de Rotterdamse aanpak in op het terugdringen van het lerarentekort en op het niet laten lijden van de onderwijskwaliteit onder dit tekort.

De prognose van het lerarentekort in Rotterdam werd in 2019 naar beneden bijgesteld ten opzichte van 2018. In 2018 werd nog uitgegaan van een tekort van **164 fte** in 2019 en dat is in 2019 bijgesteld naar **144 fte** in 2019. (doelstelling: daling van 20% is ca. 33 fte.)

Onderwijshuisvesting

De gemeente investeert in toekomstbestendige schoolgebouwen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en op het beschikbaar stellen van voldoende gymcapaciteit. In 2019 is het eerste deel van deze huisvestingsplanning vastgesteld.

Op basis hiervan is besloten **12** gymzalen te vervangen of te renoveren. In 2019 zijn **2** projecten gerealiseerd uit het integraal huisvestingsplan, namelijk de A. Willeboerschool en de Oscar Romeroschool Huberts.

Aantal basisscholen in Rotterdam in 2019 is **217**

Aantal basisschoolleerlingen

2018: **52.736**

2019: **52.351**

Openbare orde en Veiligheid € 139 miljoen

Wijkprofiel

De veiligheidsindex is gestegen van 108 in 2018 naar 110 in 2020. Voor een aanzienlijk deel van de wijken geldt dat de subjectieve veiligheid (veiligheidsbeleving) achteruit is gegaan ten opzichte van de veiligheidsindex 2018.

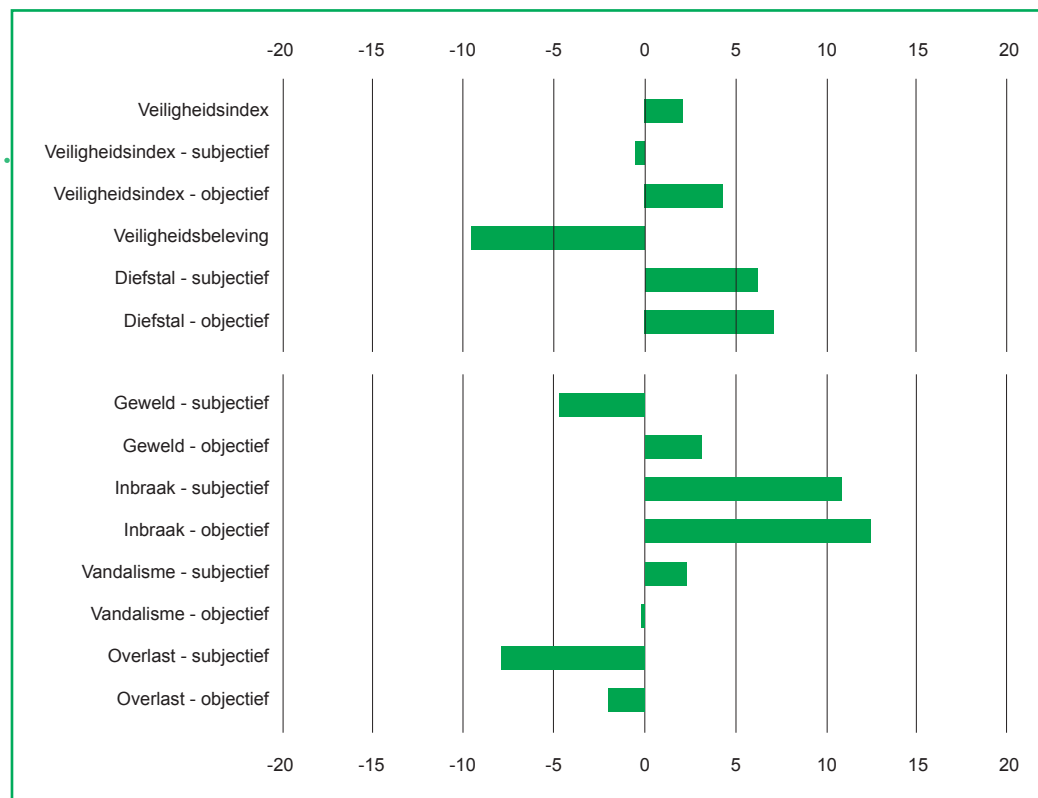
Daarnaast is er een groeiende discrepantie tussen de objectieve en subjectieve veiligheid waarneembaar. Daarom gaat het college de zichtbaarheid in de wijk vergroten met de realisatie van wijkposten en gerichte (communicatie)acties.

Van de 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van 2018 (Tarwewijk, Hillesluis, Bloemhof, Carnisse, Oude Westen) liggen Hillesluis en Tarwewijk op koers.

In Oude Westen en Bloemhof gaat de veiligheidsbeleving achteruit, maar gaat de veiligheid objectief vooruit.

In Carnisse gaat zowel de veiligheidsbeleving als objectieve veiligheid achteruit.

De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scoren op de Veiligheidsindex, is in 2019 gestegen van **88** naar **92**.

Openbare orde en Veiligheid

Aanpak High Impact Crimes

De stevige aanpak van High Impact Crimes heeft ook in 2019 gezorgd voor een afname van het aantal gepleegde woninginbraken, overvallen en straatroven. Ten opzichte van 2018 is de afname aanzienlijk: **10% minder woninginbraken en overvallen en 13% minder straatroven**. In deze aanpak werken de gemeente en haar partners nauw samen. De aanpak bestaat uit drie pijlers: preventie, daderaanpak en nazorg aan slachtoffers.

Een opvallende ontwikkeling is dat de daders steeds jonger zijn. In 2017 was **42%** van de daders jonger dan 23 jaar en in 2019 liep dit percentage op naar **47%**. Om deze ontwikkeling te keren, richt de gemeente zich met scholen en het jongerenwerk op het voorkomen van misdaad(preventie), en op de daderaanpak.

Er waren in 2019 meer schietincidenten in de stad dan het jaar ervoor: **74** tegenover **48**. Veel wapengeweld is gerelateerd aan de drugscriminaliteit.

De wapeninleveractie van politie-eenheid Rotterdam leverde in totaal **262** wapens op, waaronder zestig vuurwapens.

Ondermijnende criminaliteit

Ondermijnende criminaliteit zorgt voor een vermenging van de onderwereld met de bovenwereld. Dat is gevaarlijk. Daarom was er forse inzet op de aanpak van deze vorm van criminaliteit.

- **209 hennepkwekerijen ontmanteld**
- **45 drugspanden gesloten**
- **33.732 kg cocaïne onderschept in de haven**
- **mensenhandel: 1.200 professionals en leerlingen getraind**
- **165 controles**

Het aantal drugspanden dat is gesloten steeg met 40% en er zijn veel meer drugs onderschept in de haven en in de stad. Er vindt veel inzet plaats op bewustwording van bewoners en ondernemers op ondermijnende activiteiten in de omgeving. Zo wordt het voor criminelen steeds lastiger om te opereren. Deze aanpak zal op termijn zijn vruchten afwerpen

Openbare orde en Veiligheid

Digitale weerbaarheid

De gemeente en haar partners vergroten hun informatiepositie en kennis over 'cyber' en zetten in op bestaande en nieuwe vormen van crisisbeheersing. Daarom is in 2019 in G4-verband de handreiking Cybergevolgbestrijding ontwikkeld en geoefend. En er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar het vóórkomen van slachtofferschap in Rotterdam.

De uitkomsten van deze onderzoeken helpen ons om focus aan te brengen in ons beleid. Dankzij onderzoek hebben we kennis opgedaan over welke groepen kwetsbaarder zijn (o.m. eerdere slachtoffers, jongeren), welke soorten cybercrime in opkomst zijn en wat effectieve manieren zijn om zelfbeschermend gedrag bij burgers en ondernemers te stimuleren.

In 2019 is een start gemaakt met het vergroten van de digitale weerbaarheid van Rotterdammers. Het gaat daarbij onder andere om een project over digitale weerbaarheid op vier scholen, twee conferenties over cyber security voor ondernemers en digitale weerbaarheidstrainingen voor senioren.

Handhaving en Toezicht

In Rotterdam zijn in 2019 vuurwerkzones ingevoerd. In delen van de stad mocht vuurwerk afgestoken worden. Dit heeft niet geleid tot een vermindering van de incidenten. Vuurwerkgerelateerde incidenten namen met 4,3% toe.

Het tekort aan agenten noodzaakte tot vermindering van de politie-inzet bij evenementen en voetbalwedstrijden. Wijkagenten draaiden mee in de noodhulp. Daardoor waren zij minder zichtbaar en beschikbaar voor de eigen wijk.

Aantal handhavers (peildatum 1 juli 2019): **349**

Aantal opgelegde sancties 2019: totaal **71.160**

- Parkeeroverlast (excl. inzet scanauto's): **33.508**
- Verwijderde fietsen: **24.663**
- Afval: **10.076**
- Overig (o.a. wildplassen en alcohol op straat): **2.913**

Seksuele straatintimidatie

Vanaf april 2018 handhaven de gemeente en de politie op het APV-artikel straatintimidatie. Het gerechtshof heeft dit APV-artikel in december 2019 onverbindend verklaard. Dit betekent dat de handhaving is gestopt. De aanpak wordt voortgezet door een voorlichtingscampagne en het gebruik van de StopApp.

Meer weten? [Klik hier.](#)

Stedelijke inrichting en Ontwikkeling € 334 miljoen

Start bouw woningen

Streefwaarde 2018: **4.500**, realisatie 2018: **4.549**

Streefwaarde 2019: **9.000**, realisatie 2019: **7.250**
(cumulatief)

Het aantal woningen dat gebouwd is in 2019 is lager dan in 2018. Dat heeft diverse oorzaken. De planvoorraad voor 2019 was onvoldoende, marktpartijen en de gemeente hebben in vorige jaren te weinig plannen om te bouwen voorbereid. Vrijwel elke bouwopgave bevindt zich in bestaand stedelijk gebied en raakt bestaande belangen. Ook zien we de beschikbaarheid van voldoende bouwers en aannemers afnemen, met snel stijgende bouwkosten tot gevolg. De realisatie van het target staat daarmee constant onder druk.

In 2019 werden er **2.795** vergunningen verleend voor nieuwbouwwoningen en transformaties. Daarmee is het aantal bouwvergunningen met **15%** gestegen ten opzichte van 2018. Uit cijfers van het CBS blijkt dat dit ingaat tégen de landelijke trend. In heel Nederland is voor ruim **57.000** nieuwbouwwoningen een vergunning afgegeven. Dat is **18%** minder dan in 2018.

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Target: **20 ha groen** erbij in 2022 ten opzichte van 2018

Streefwaarde 2019: **+5 ha**

Realisatie 2019: **+8,9 ha**

Rotterdam zet in op groei van het aantal hectaren groen in de stad. In 2019 is de streefwaarde van 5 ha ruimschoots gehaald. Het meeste nieuw gerealiseerde groen is te vinden op daken en in de openbare ruimte. Ook is gewerkt aan het aanleggen van de eerste eerste extra vierkante meters groen dichtbij huis en op werklocaties.

* De vierkante meters op groene daken tellen we via jaarlijkse luchtfoto's in het voorjaar. Het extra groen in de openbare ruimte, op werklocaties en dichtbij huis, houden we bij per per inrichtingsplan. Die plannen worden gemaakt en uitgevoerd sinds september 2018. Het inventariseren van het groen voor de inrichtingsplannen bevindt zich in de afrondende fase. Mogelijk kan het aantal hectares groen hierdoor wijzigen.

Stedelijke inrichting en Ontwikkeling

Omvormen kantoren

Streefwaarde 2018: **45.000 m²**, realisatie 2018: **45.000 m²**

Streefwaarde 2019: **90.000 m²**, realisatie 2019: **102.000 m²** (cumulatief)

De gemeente voert actief beleid tegen leegstand. Te veel leegstand kan namelijk leiden tot prijsdrukking, een slecht investeringsimago en aantasting van de leefbaarheid. Daarom helpt de gemeente Rotterdam bij de transformatie van kantoren, winkels of bedrijfsruimtes naar een andere functie, meestal een woonfunctie. De gemeente helpt door het inzetten van winkel- of kantorenloodsen met het verbinden van partijen uit de markt. En we helpen ook door initiatieven en ideeën te verspreiden die marktpartijen zelf niet direct oppakken.

Wijkgerichte aanpak fundering

In 2019 is samen met bewoners en corporaties gewerkt aan de uitvoering van wijkgericht en bloksgewijs funderingsonderzoek. De particuliere eigenaren van **435 woningen** hebben funderingsonderzoek uitgevoerd en daarbij gebruik gemaakt van de subsidieregeling. De eigenaren van 707 woningen zijn van plan om hiertoe opdracht te verstrekken. Verder zijn in 2019 5 grote onderzoeken gestart naar funderingsproblematiek die betrekking hebben op **2.750** particuliere woningen en **2.650** corporatiewoningen.

Meer weten? [Klik hier.](#)

Energietransitie

Duurzaam

Rotterdam wil concreet invulling geven aan de doelstellingen uit het Akkoord van Parijs. Dat vraagt om gedurfde keuzes, maatregelen en investeringen. Die keuzes zijn tegelijk kansen; de energietransitie kan een vliegwiel zijn voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid, extra werkgelegenheid voor de haven van de toekomst. We zetten nu veranderingen in gang waar we later van profiteren. In het Duurzaamheidskompas van 2019 staan de aanpak en ambities voor alle duurzaamheidsthema's.

Rotterdams Klimaatakkoord

In een samenwerkingsverband met meer dan 100 bedrijven en maatschappelijke organisatie is in 2019 het Rotterdams Klimaatakkoord geschreven. Met **49 Klimaatdeals** wordt concreet invulling gegeven aan de ambitie om Rotterdam van de meest vervuilde stad van Nederland te veranderen in de koploper op het gebied van duurzaamheid. Met de klimaatdeals wordt de Rotterdamse doelstelling gerealiseerd om binnen vier jaar een trendbreuk te realiseren in de CO₂-uitstoot: van een jaarlijkse stijging naar een scherpe daling. Als alle plannen worden gerealiseerd is de CO₂-uitstoot in 2030 met **49,6%** gereduceerd ten opzichte van 2017. Met de plannen uit het akkoord zorgen we er niet alleen voor dat de CO₂-uitstoot in de komende 10 jaar halveert maar ook dat de energietransitie werkt als vliegwiel voor nieuwe bedrijvigheid en extra banen.

<https://www.010duurzamestad.nl/nieuws/rotterdams-klimaatakkoord-1/>

	2017	2018	2019
Streefwaarde CO ₂		niet >31,9 Mton	niet >31,9 Mton
Realisatie CO ₂	31,9 Mton	29,9 Mton	bekend zomer 2020

Verduurzamen en van het gas af

Stadsbreed zetten we in op energiebesparing en het opwekken van duurzame energie. Daarbij werken we actief samen met partijen in de stad, zoals VVE010, woningcorporaties en bedrijven. In vijf wijken in de stad is een gebiedsaanpak gestart om van het aardgas af te gaan. Hierbij leren we volop: er zijn onderzoeken gedaan, bijeenkomsten voor bewoners georganiseerd en er wordt gewerkt aan businesscases. Zo ontdekken we met Rotterdammers welke mogelijkheden er zijn om van het gas af te gaan.

Energietransitie

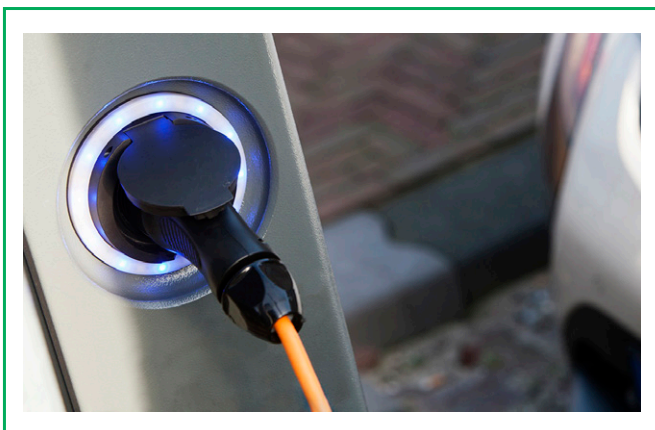
Middelen energietransitie 2019

Naast de duurzaamheidsbrede budgetten in het taakveld duurzaam van **€10 miljoen** waren de middelen voor de energietransitie 2019 uit het Energie Transitie Budget **€ 4 miljoen**.

Daarnaast zijn de gelden van verschillende externe partners, zoals de Rijksoverheid, ingezet.

In het coalitieakkoord is afgesproken **€ 150 miljoen** beschikbaar te stellen uit de opbrengst van van de verkoop van aandelen Eneco. Dit bedrag gebruiken we om een start te maken met de uitvoering van de energietransitie en om de verduurzamingskansen te verzilveren. In 2019 hebben we hiervoor een uitvoeringsplan opgesteld waarin we voor 2019 en 2020 voor 37 projecten geld beschikbaar hebben gesteld. We hebben meters gemaakt, bijvoorbeeld door de eerste stappen te zetten voor het realiseren van een walstroomaansluiting voor de schepen van Heerema.

In 2019 waren de projectbestedingen van het ETB minder dan begroot. Dit komt grotendeels door vertragingen in twee projecten: de levering van **30 waterstofauto's** voor het gemeentelijk wagenpark is vertraagd (€ 1 miljoen), en de lening aan Waste 2 Chemicals (€ 1 miljoen) kon nog niet worden aangevraagd. Deze aanvraag verwachten we in 2020 te kunnen doen.

Energietransitie gemeentelijke organisatie

Binnen de gemeente Rotterdam wordt hard gewerkt aan het verduurzamen van de organisatie. Denk aan verduurzaming van het wagenpark, de verduurzaming van inkoop en vastgoed, het Living lab op Kleinpolderplein en het versneld overstappen op Led-verlichting. Twee concrete voorbeelden:

Aanbesteding gemeentelijke inkoop electriciteit

In de aanbesteding van elektriciteit is de aanleg van nieuwe opwekcapaciteit uit zon en wind gestimuleerd, zowel in Rotterdam als daarbuiten. In de contracten is opgenomen dat uiterlijk vanaf 31 december 2021 de helft van de energie wordt geleverd uit lokale hernieuwbare bronnen en de andere helft uit nationale hernieuwbare bronnen.

Gemeentelijk wagenpark emissieloos in 2030:

Aandeel personenwagens emissieloos

2018: **28%**

2019: **40%**

Aandeel lichte bedrijfsvoertuigen emissieloos

2018: **10%**

2019: **19%**

Meer weten? [Klik hier.](#)

Verkeer en Vervoer € 134 miljoen

Aantal fietstrommels in de stad:
2018: **866**
2019: **950**

De groei van de stad vraagt om het aanpassen van het infrastructurele netwerk op een duurzame wijze. Waarbij er voor alle groepen verkeersdeelnemers voldoende ruimte is. Dit betekent veilige stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor fietsen.

Relatieve aandeel schone verplaatsingen van en naar de binnenstad

De verschuiving in mobiliteit van de privéauto op fossiele brandstof naar elektrisch vervoer, de fiets, openbaar vervoer of lopen, wordt deze collegeperiode gemeten met de indicator "Relatieve aandeel schone (en stille, en ruimte-efficiënte) verplaatsingen naar de binnenstad".

Het aandeel schone verplaatsingen is in 2019 gestegen van **61,7%** naar **63,4%**. Dat is royaal boven de streefwaarde voor 2019 van **62,4%**. De streefwaarde is 50% hoger gesteld dan de historische trend.

Fietsen

Het fietsgebruik van en naar de binnenstad is in afgelopen jaren met 10% gegroeid. De groeitrend in Rotterdam vergelijkbaar met die in de andere grote steden, maar het aandeel fiets in de totale mobiliteit in de stad is lager dan in Utrecht en Amsterdam.

In 2019 zijn op diverse locaties in de stad fietspaden verbeterd en aangelegd, aangelegd. En er zijn ca. **3.000 fietsparkeerplaatsen** bijgekomen, waarvan 1.298 in de binnenstad en circa 450 bij metrostations. In het kader van de uitwerking van de motie "Uit het oog, in het hart" om het parkeren van fietsen in (auto) parkeergarages mogelijk te maken, is eind 2019 een buurtfietsenstalling met 60 plaatsen opgeleverd in parkeergarage Zoomstraat (Noord).

Verkeersveiligheid

Aantal verkeersslachtoffers

2018: **1.124**
2019: **1.016**

De gemeente voert actief beleid op verkeersveiligheid onder andere door fysieke aanpassingen in de buitenruimte. De daling van het aantal verkeersslachtoffers maakt onderdeel uit van een langere trend waarbij de oorzaak lastig is vast te stellen.

Rapportcijfer Rotterdammer

Verkeersveiligheid binnenstad / respectievelijk in de eigen wijk
2018: **6,3 / 6,4**
2019: **6,2 / 6,4**

Meer ruimte voor voetgangers en fietsers

- De binnenstad is het hart van de stad: ambitie is om daar meer ruimte voor voetgangers en fietsers te realiseren en minder auto's in het straatbeeld.
- In 2019 zijn in het centrum circa 100 straatparkeerplaatsen verwijderd ten behoeve van "walkable" en "bikeable city".
- De opgave is om deze collegeperiode 1200 parkeerplaatsen te verwijderen. In de hele collegeperiode zijn er daarvan t/m 2019 249 gerealiseerd. Door vertraging in bouwontwikkelingen is het onzeker of deze doelstelling kan worden gehaald.

Verkeer en vervoer

Elektrische oplaadpalen

In 2019 zijn er **150** openbare oplaadpalen bijgekomen. Het totaal aantal openbare laadpalen komt daarmee uit op **1.078**.

Het aantal laadpunten in gemeentelijke parkeergarages is gestegen van 50 in 2018 naar 80 in 2019.

Het gebruik van de **gemeentelijke parkeergarages** is in 2019 met ruim 8% toegenomen (ca. 120.000 extra parkeerders). In het Centrum lag de toename op circa 12%. Sinds maart 2019 kunnen bezoekers van het Centrum vooraf een 'parkeerproduct' reserveren in een van de gemeentelijke garages.

Gemiddelde bezetting 4 best bezochte parkeergarages over de volledige openingstijd (24/7):

2018: **30%**

2019: **32%**

Parkeerbaten

2018: **€ 100,5 miljoen**

2019: **€ 117,8 miljoen**

De hogere baten zijn het gevolg van extra parkeerders, verhoging van de tarieven van parkeervergunningen en parkeren op straat in het Centrum. Daarnaast is er een effect door de invoering van betaald parkeren in Bloemhof-Zuid en de Walravenbuurt (Feijenoord) en de uitbreiding van betaaltijden in Middelland (Delfshaven).

Betalingsbereidheid parkeren

2018: **86%**

2019: **87%**

De betalingsbereidheid bij bezoekers wordt jaarlijks gemetengemeten. Dit is exclusief vergunninghouders. De bereidheid om te betalen is hoog, onder meer door de hoog ervaren pakkans. Ondanks de hoge betalingsbereidheid steeg ook het aantal opgelegde boetes van 295.570 in 2018 naar 332.702 in 2019. Voor ongeveer 15% van de boetes zijn bezwaarschriften ingediend. Dit percentage was in 2018 hetzelfde.

Openbaar Vervoer

De OV-beleving van de Rotterdamse reizigers is wel al bekend. Over het algemeen is de score hoog en in de meeste gevallen gestegen.

Aantal reizigerskilometers RET:

2018: **895 miljoen**

2019: **921 miljoen**

Rotterdam vergelijken met andere grote steden? Zie de [OV Klantenbarometer](#)

	2018			2019		
	Concessie bus Rotterdam e.o.	Tram	Metro en Randstadrail	Concessie bus Rotterdam e.o.	Tram	Metro en Randstadrail
Veiligheid instaphalte	7,7	8	7,7	8	7,9	7,8
Netheid instaphalte	6,9	7,3	6,9	7,1	7,4	6,7
Gemak instappen	8,7	8,7	8,9	8,7	9	9
Informatie op halte/station	7,5	7,7	7,7	7,7	7,8	7,9
Oordeel halte/station	7,4	7,8	7,5	7,6	7,8	7,6
Overstaptijd	6,8	6,9	6,9	6,8	6,8	7,1

Meer weten? [Klik hier.](#)

Volksgezondheid en Zorg € 648 miljoen

Wijkteams en VraagWijzer

Wijkteams

De 43 wijkteams van Rotterdam bieden met het inzetten van basishulp, integraal en tijdige professionele ondersteuning aan Rotterdammers met (complexe) problemen in de problemen. Dat gebeurt in de wijk waar deze stadsgenoten wonen en leven. In het Rotterdamse stelsel van zorg en welzijn nemen de wijkteams een sleutelpositie in.

Instream wijkteams 2018	13.673
Instream wijkteams 2019	13.079

Bron: Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp

VraagWijzer

Rotterdammers kunnen met hun vraag voor hulp en ondersteuning terecht bij de VraagWijzer. Rotterdammers krijgen hier informatie en advies of ze worden doorgeleid naar verdere ondersteuning, hulp of zorg.

VraagWijzer	2019	2018
Aantal bezoeken aan de balie en het aantal ontvangen contactformulieren (digitaal)	77.073	76.959
Aantal telefoontjes dat bij VraagWijzer binnenkomt	60.063	58.375
Aantal WMO-meldingen (instream)	34.494	32.140
Aantal WMO-meldingen (uitstroom)	32.124	32.638
Gemiddelde aantal afhandelingsdagen	47 dagen	34 dagen

Het aantal Rotterdammers dat de VraagWijzer bezoekt of een contactformulier invult is stabiel gebleven. De toename van het aantal meldingen zet zich door in 2019. Dit heeft te maken met de wijziging van het abonnementsstarief van de eigen bijdrage, en ook met bekendheid van de VraagWijzer.

Jeugdzorg

Rotterdam werkt samen met andere gemeenten in de regio Rijnmond in een regeling, de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR). Binnen de GRJR geven we samen vorm aan de inkoop van specialistische jeugdhulp. De GRJR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop zodanig vorm te geven dat we onze ambities kunnen realiseren. De visie en doelen van de GRJR zijn een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten.

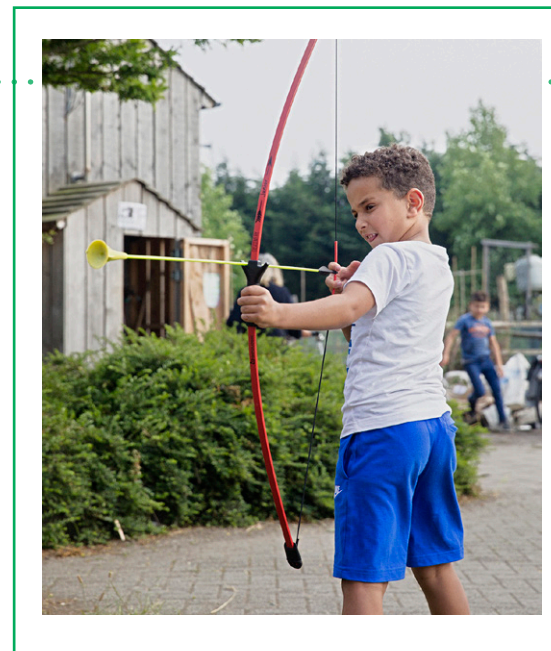
Jongeren met jeugdhulp % van alle jongeren

tot 18 jaar

2018: **10,6%**

2019: **11,6%**

Het aantal jongeren met jeugdhulp is gestegen. Dit komt enerzijds doordat mensen beter de weg vinden naar de loketten voor jeugdhulp en anderzijds doordat er bij een hulpvraag van de burger breder gekeken wordt naar de factoren achter deze hulpvraag. Er kan bijvoorbeeld een hulpvraag zijn vanuit de volwassenen in een gezin waarbij na analyse blijkt dat er voor de kinderen in datzelfde gezin ook hulp nodig is.

Jongeren met jeugdbescherming van alle jongeren tot 18 jaar

2017: **1.365**

2019: **1.204**

Het aantal jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel 'ondertoezichtstelling' (OTS), afgegeven door een kinderrechter, is gedaald. Het betreft een maatregel die de rechter dwingend oplegt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd. En als vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Streven is een daling naar 1.248 in 2024 van het aantal jongeren waarvoor een OTS nodig is. Dit streven mag uiteraard niet ten koste gaan van de gezonde en veilige ontwikkeling van jeugdigen.

Volksgezondheid en Zorg

Verminderen doorlooptijden crisishulp: residentiële plaatsingen terugbrengen naar de vastgestelde norm van gemiddeld 4 weken

	2019	2018
Streefwaarde	8-10 wkn	5-7 wkn
Realisatie		5-8 wkn

Doorlooptijden verminderen crisishulp:

Van alle Rotterdamse kinderen die op een crisisbed zijn geplaatst in 2019 is de verblijfsduur geweest:

- 0-4 weken: **58%**
- 5- 8 weken **22%**
- Langer dan 9 weken: **20%**

De gemiddelde verblijfsduur is gedaald ten opzichte van 2018.

Duur ondertoezichtstelling verminderen

Streefwaarde voor 2019: **27,4 weken**

Gerealiseerd in 2019: **22,5 weken**

De gemiddelde verblijfsduur is gedaald ten opzichte van 2018.

Kansrijk opgroeien: aantal wijken waarin wijkprogrammering wordt toegepast

	2019	2018
Streefwaarde	7	11
Realisatie	19	30

De wijkprogrammering loopt qua realisatie op schema: de streefwaarde (het aantal jaarlijks toegenomen bereikte wijken) is tot nu toe gehaald. De teller staat nu in totaal op 30 wijken. In 2020 is het streven om daar 8 nieuwe wijken aan toe te voegen.

Aantal huisartsenpraktijken met een praktijkondersteuner POH Jeugd en Gezin

	2019	2018
Streefwaarde	6	15
Realisatie	6	20

Een praktijkondersteuner werkt onder aansturing van de huisarts, kan breed kijken, heeft kennis van het hulpaanbod, geeft zelf opvoedadviezen, kortdurende begeleiding en helpt indien nodig de cliënt naar de juiste zorg. Er is een toename geweest, ten opzichte van 2018, van 14 huisartsen die een praktijkondersteuner hebben opgenomen.

In 2019 heeft intensivering in het NPRZ-gebied plaatsgevonden.

WMO/Zorg voor volwassenen

Jaarlijks wordt een raadsmonitor opgesteld met daarin indicatoren op het gebied van jeugdhulp, zorg voor volwassenen en welzijn. De eerstvolgende versie inclusief de cijfers van 2019 wordt voor de zomer van 2020 opgeleverd. Dit is helaas te laat voor deze samenvatting.

Budget

WMO-budget 2018: **€ 263 miljoen**

WMO-budget 2019: **€ 266 miljoen**

Aantal cliënten in de WMO

	1e helft 2018	2e helft 2018	1e helft 2019	1e helft 2018 tot 1e helft 2019
Aantal cliënten WMO	47.848	49.025	49.707	1.859
Relatieve groei		2,5%	1,4%	3,9%
Aantal cliënten met WMO-arrangement	27.942	28.541	29.783	1.841
Relatieve groei		2,1%	4,4%	6,6%

Steeds meer Rotterdammers weten de weg naar zorg en ondersteuning te vinden. Dat sluit aan bij de beleidsdoelstelling om zorg aan te bieden dichtbij Rotterdammers die dat nodig hebben. Deze stijging van het aantal cliënten betekent dat de uitgaven meegroeien, zonder dat dit afdoende wordt gecompenseerd in de groei van de rijksbijdragen. Deze lijn zet zich ook in 2019 door en dat leidt tot de noodzaak om in de zorg te blijven investeren. Tegelijk is het noodzakelijk om goed te letten op de efficiency en waar mogelijk kosten te besparen. Uitgangspunt daarbij blijft dat Rotterdammers de zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.

Maatwerkarrangement WMO (aantal per 1.000 inwoners)

2018: **83**

2019: **77**

Meer weten? [Klik hier.](#)

Werk en Inkomen € 725 miljoen

'Iedereen doet mee' is het uitgangspunt, maar wel naar vermogen. We willen zo veel mogelijk Rotterdammers aan werk helpen. Als dat niet lukt, verstrekt de gemeente een uitkering. Daarmee garanderen we de bestaanszekerheid van betrokkenen. Zo stellen we Rotterdammers in staat hun focus te houden op hun arbeidsontwikkeling en -participatie.

Bijstand

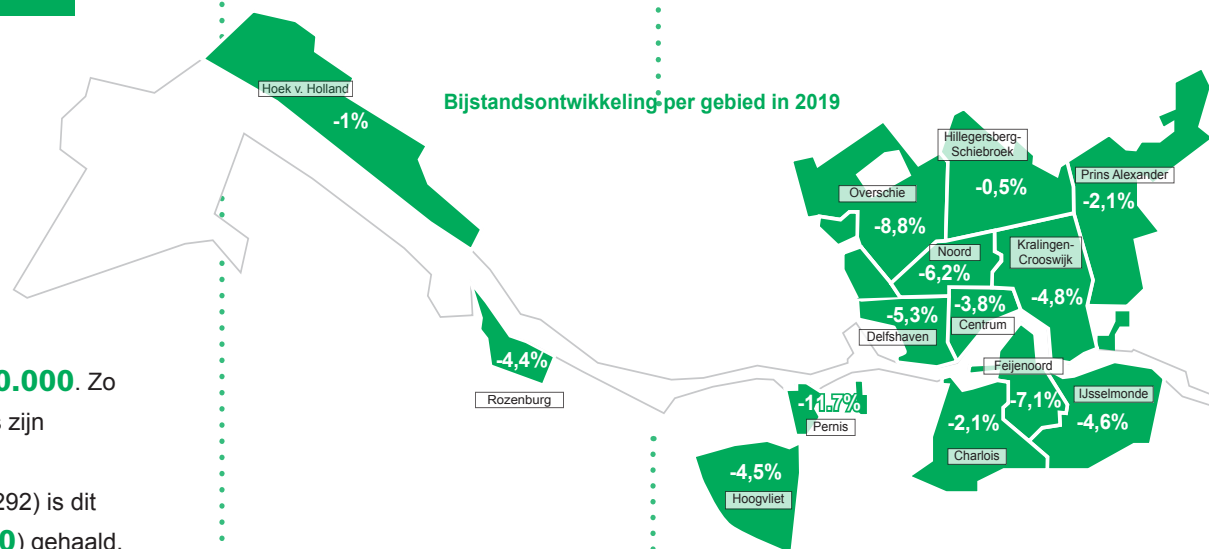
Rotterdam heeft als stad binnen de G4- relatief gezien - het hoogste aantal mensen dat een bijstandsuitkering ontvangt, bijna **9%**. Per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder hebben **89,1** Rotterdammers een bijstandsuitkering.

De ambitie is om het aantal uitkeringen eind 2021 terug te brengen tot **30.000**. Zo zijn steeds meer Rotterdammers aan het werk en minder Rotterdammers zijn afhankelijk van een uitkering. Het aantal bijstandsuitkeringen bedroeg op 31 december 2019 **33.666**. Ten opzichte van de beginstand 2019 (35.292) is dit aantal met **1.626** gedaald. Hiermee is de tussentijdse mijlpaal (**33.700**) gehaald.

Goed nieuws dus voor Rotterdammers die niet langer financieel afhankelijk zijn van een uitkering. Daarnaast heeft dit een positief effect op de gemeentebegroting. In 2019 ontving de gemeente **€ 529,4 miljoen** van het Rijk voor de bijstandsverstrekking. De gemeente gaf **€ 513,1 miljoen** uit aan bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Het overschot in 2019 bedroeg **€ 16,2 miljoen**.

Instroom en uitstroom

Belangrijke factor in de uitstroom is dat de doelstelling 'uitstroom naar werk' vrijwel geheel is gerealiseerd: **4.433** ten opzichte van de norm van **4.500**. De uitstroom naar werk, afgezet tegen het bijstandsvolume aan het begin van het jaar, was in 2019 met 12,6% iets hoger dan in 2018 (12%).

De doelstelling was om in 2019 500 werkzoekenden meer parttime te laten werken. Het aantal werkzoekenden met parttime werk bleef echter ongeveer gelijk. In 2019 is **€ 13,6 miljoen** aan inkomsten uit parttime werk in mindering gebracht op de uitbetaalde bijstand. Dat is **€ 0,85 miljoen** lager dan de doelstelling van € 14,5 miljoen.

Werk en Inkomen

Instroom en uitstroom

De instroom in de bijstand is ten opzichte van 2018 licht gedaald naar **6.929** (in 2018: 7.186). De totale uitstroom in 2019 bedroeg **8.555** en was lager dan de uitstroom in 2018 (9.561). De afname in de uitstroom hangt samen met de daling van het aantal mensen in de bijstand. Minder Rotterdammers in de uitkering betekent ook dat er minder uitstroom is door verhuizing naar een andere gemeente of door beëindigingen bij onvoldoende inlichtingen of medewerking.

Daling aantal jongeren met een uitkering

31-12-2018: **2.251 (2,5%)**

31-12-2019: **2.037 (2,2%)** jongeren

214 minder jongeren zijn afhankelijk van een uitkering. Naast een absolute daling, daalt ook de verhouding van het aantal jongeren met een uitkering ten opzichte van het aantal jongeren in Rotterdam.

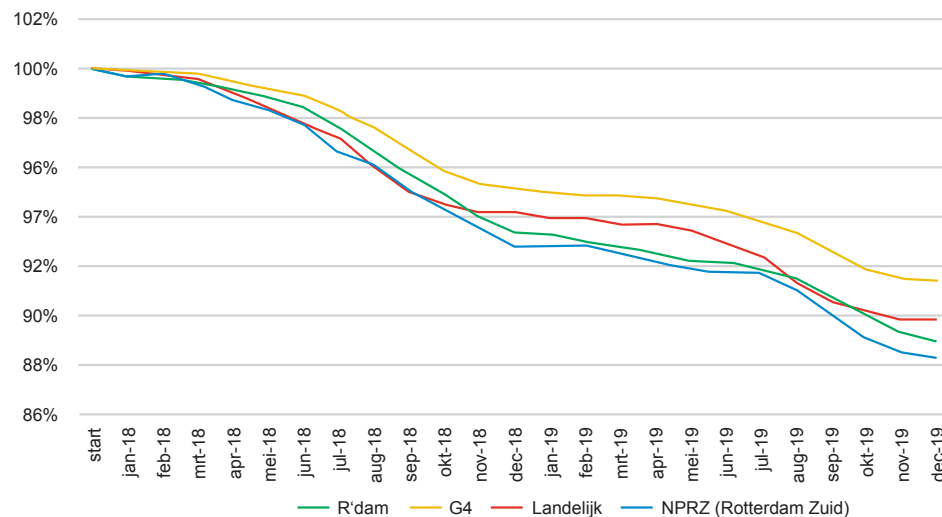
Daling aantal statushouders met een uitkering

31-12-2018: **1.854**

31-12-2019: **1.765**

89 statushouders minder zijn afhankelijk van een uitkering.

Daling aantal uitkeringen 2018-2019
(index 1-1-2018 = 100)

Werk voor Rotterdammers met een arbeidsbeperking

Gemeentelijke Garantiebanen

31-12-2018: **288**

31-12-2019: **342**

Werk en Inkomen

Steeds meer mensen met een arbeidsbeperking vinden een baan binnen de gemeente.

Het aantal gemeentelijke garantiebanen staat op 342. Daarmee is de taakstelling 2019 (340,2) in absolute aantallen gehaald. Wat heeft geholpen bij het halen van deze ambitie is de start van het eerste Multi Serviceteam waarbij Rotterdammers met een arbeidsbeperking tijdelijk worden ingezet bij diverse afdelingen binnen de Gemeente.

Handhaving om rechtvaardigheid levend te houden

Een bijstandsuitkering is er voor de Rotterdammers die hier recht op hebben. Aan bijstand zijn voorwaarden gekoppeld die de gemeente handhaaft. Handhaving is belangrijk voor de rechtmatigheid, maar ook omdat het een bijdrage levert aan het draagvlak binnen de samenleving voor het Nederlandse stelsel van sociale zekerheid. De handhaving op onrechtmatige uitkeringsverstrekking is een bestuurlijke prioriteit van het college. Per jaar worden ten minste 6.000 dossiers doorgelicht waarbij de woon-, inkomens-, en vermogenssituatie van werkzoekenden wordt onderzocht en beoordeeld. In 2019 zijn 6.325 heronderzoeken uitgevoerd, in 2018 waren dat er 6.074.

97,86%	99,13%
2018	2019

% rechtmatig verstrekte uitkeringen

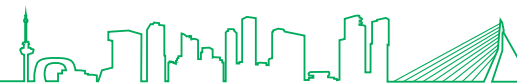
Tevredenheid van werkzoekenden over de dienstverlening

De gemeente ondersteunt mensen die via werk vooruit willen komen in hun leven, maar daar net even wat meer hulp bij nodig hebben. Ze doet dat met arbeidsontwikkeling en re-integratie. We zetten daarom vol in op het verbeteren van de bejegening van en dienstverlening aan Rotterdammers.

Er waren in 2019 26% minder klachten over de bejegening van werkzoekenden dan in 2018. De aanpak, gericht op een meer fatsoenlijke en menselijke benadering, heeft hieraan zeker bijgedragen. Medewerkers telefonie zijn getraind in de wijze waarop ze werkzoekenden te woord staan. En ook de toon van brieven is aangepast.

Meer weten? [Klik hier.](#)

Bedrijfsvoering

Van de jeugdzorg tot het openbaar vervoer en het ophalen van vuilnis: de dienstverlening aan Rotterdammers moet zo goed mogelijk zijn. Een kwalitatief goede en efficiënt werkende organisatie is in ieders belang. De gemeentelijke primaire processen worden ondersteund door medewerkers in domeinen als bestuurlijke besluitvorming, financiën, inkoop, verzekeringen, juridische diensten, communicatie, HR, ICT, facilitair, onderzoek, concernhuisvesting, auditing en control.

De gemeente Rotterdam is een wendbare organisatie die meebeweegt met ontwikkelingen in de maatschappij. Voor het HR-beleid zijn de belangrijkste aandachtspunten:

- Rotterdams leiderschap: de juiste leidinggevende op de juiste plek.
- optimale inzet: investeren in de ontwikkeling van medewerkers. Zo besteden we 1,3% van de loonsom aan externe opleidingen (€ 11,5 miljoen).
- inclusieve organisatie: alle talenten en kwaliteiten medewerkers zo goed mogelijk inzetten.
- werkplezier: meer mensen met plezier en gezond aan het werk.

Bezetting

2018: **11.210 fte**

2019: **11.543 fte**

In 2019 is de bezetting met **333** gestegen. De stijging is met name te zien bij de programma's Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling, Verkeer en vervoer, Maatschappelijke ondersteuning en bij Overhead.

Gemiddelde loonsom per fte

2018: **€ 71.774**

2019: **€ 74.574**

Gemiddeld G3 2019: **€ 75.274**

(Bron: voorlopige cijfers VVB)

De gemiddelde loonsom per fte is ten opzichte van 2018 met 4% gestegen. Dit wordt grotendeels verklaard door de CAO-effecten (loon en werkgeverslasten). Daarnaast is er sprake van een kleine stijging van de gemiddelde inschaling van medewerkers.

VVB staat voor Vensters voor Bedrijfsvoering. Meestal vindt vergelijking plaats met de G4. Wanneer deze voor 2019 (nog) niet beschikbaar is wordt de vergelijking gemaakt met één of twee andere G4 gemeenten; dan staat er 'gemiddeld G2' of 'gemiddeld G3'.

Bedrijfsvoering

Formatie fte per 1.000 inwoners

2018: **17,7**

2019: **18,0**

Gemiddeld G3 2019: **15,5** Bron: voorlopige cijfers VVB

Ook bij andere steden is een stijging te zien. De formatie fte per 1.000 inwoners is in Rotterdam wel het hoogst van de G4. Een deel van de verklaring zit hem in de taken en hoeveelheid taken die de gemeente Rotterdam uitvoert. Rotterdam heeft een groot aandeel medewerkers in uitvoerende, publieks- en handhavende functies. Bij de andere gemeenten is een groot deel van de uitvoering uitbesteed of verzelfstandigd, met uitzondering van Amsterdam. Hoe groter een gemeente, hoe hoger het cijfercijfer. Dit heeft ook te maken met de beheersing van de organisatie.

Arbeidskosten

Inhuur als percentage van de arbeidskosten

2018: **14,2%**

2019: **13,9%**

Gemiddeld G3 2019: **17%** Bron: voorlopige cijfers VVB

De inhuur als percentage van arbeidskosten is de laatste jaren flink gestegen, maar lijkt nu tot stilstand te zijn gekomen. Binnen de organisatie wordt gestuurd op het omzetten van inhuur in eigen personeel. Dit moet in 2020 zijn beslag krijgen. Vergeleken met de G3 is het percentage van Rotterdam het laagst.

Verzuim

Realisatie 2018: **6,8%**

Realisatie 2019: **6,3%**

Gemiddeld G3 2019: **6,3%**

Bron: voorlopige cijfers VVB

De in 2018 geïntensiverde verzuimaanpak is onverkort doorgezet in 2019. Bijvoorbeeld door het inzetten van extra capaciteit en begeleiding op re-integratie. Ook vernieuwing en verbetering van personeelsgesprekken en gegevens uit het MTO zijn deel van deze aanpak. Daarnaast worden preventieve maatregelen getroffen om verzuim te voorkomen:

- extra inzet op het beperken van uitval door werkdruk.
- een uitgebreid aanbod van trainingen op het gebied van vitaliteit en gezondheid.

Financiële beheersing arbeidskosten

% afwijking realisatie ten opzichte van begroting (10miljoen)

Loonkosten

2018: **-0,4%**

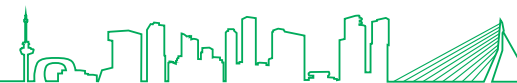
2019: **-0,8%**

Inhuur

2018: **10,0%**

2019: **2,0%**

De arbeidskosten bestaan uit loonkosten voor mensen in dienst van de gemeente en inhuurkosten voor mensen die per uur door de gemeente worden betaald. De laatste jaren werd de financiële beheersing van de inhuur onvoldoende gevonden. Sinds 2018 stuurt de organisatie hier scherper op.

Bedrijfsvoering

Concernhuisvesting

Aantal werkplekken per fte totale organisatie

2018: **0,65**

2019: **0,61**

Gemiddeld G3 2019: **0,69** Bron: voorlopige cijfers VVB

De druk op de huisvesting is in 2019 verder toegenomen. Het aantal fte's is gegroeid, maar het aantal werkplekken niet. In 2019 zijn de voorwaarden bepaald voor de doorontwikkeling concernhuisvesting. In 2020 komen hierdoor meer werkplekken beschikbaar en worden bijvoorbeeld aparte belplekken gerealiseerd. Ook vergeleken met de gemiddelde G4 2018 en de G3 2019 is de druk op de huisvesting in Rotterdam het hoogst.

Tevredenheid medewerkers

2018: **67**

2019: **67**

Het Medewerkers Tevredenheidsonderzoek monitort jaarlijks de medewerkers-tevredenheid en -betrokkenheid bij de gemeentelijke organisatie op een schaal van 0-100. De respons op het MTO 2019 is voor een 3e jaar op rij gestegen en staat nu op **68%**.

Ten opzichte van het MTO 2018 zijn de kansen om te groeien verbeterd en zijn meer medewerkers trots op hun werk. De score op 'werkplek' is niet goed genoeg: 1 op de 5 medewerkers kan meestal geen geschikte werkplek vinden. Ook werkdruk is een punt van aandacht. De hoogste scores zijn te zien op het thema bevlogenheid. 8 op de 10 medewerkers geeft aan met plezier naar het werk te gaan.

Betaaldiscipline

Percentage tijdig betaalde facturen

2018: **91%**

2019: **93%**

Gemiddeld G3 2019: **90%**

Bron: voorlopige cijfers VVB

Gemiddeld Nederland 2018: **87%**

De gemeente Rotterdam stuurt nadrukkelijk op tijdige betaling van haar leveranciers. Van de 229.125 facturen zijn er 212.757 tijdig betaald in 2019 (93%). Er is een stijgende lijn zichtbaar en Rotterdam presteert bovengemiddeld op dit vlak.

Betaalde facturen 2018: **197.777**

Betaalde facturen 2019: **229.125**

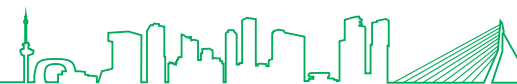
Juridisch

Aantal bezwaarschriften

2018: **12.095** waarvan 9% gegrond verklaard, 16% tegemoetgekomen.

2019: **13.101** waarvan 9% gegrond verklaard, 18% tegemoetgekomen.

De stijging van circa 1000 bezwaarschriften wordt met name veroorzaakt door uitbreiding van het aantal betaald-parkerengebieden en door de handhaving op het verkeerd aanbieden van huisvuil. Daarnaast leidt de bouwopgave tot meer en complexere bezwaarschriften.

Bedrijfsvoering

ICT

Digitaliseringsagenda

Met de digitaliseringsagenda verrichten we extra inspanningen om beschikbare informatie en technologische mogelijkheden aan te wenden om de stad de beste oplossingen voor allerhande vraagstukken en opgaven te bieden. Door het slim koppelen van gegevens kunnen de beste plannen voor de (fysieke en sociale) inrichting van de stad worden gemaakt. We optimaliseren de dienstverlening aan Rotterdammers, door onze interne werkprocessen te verbeteren, te stroomlijnen en te versimpelen.

ICT-kosten

2018: € 129 miljoen

2019: € 144 miljoen

De ICT-kosten (inclusief te activeren kosten) zijn gestegen ten opzichte van 2018. De voornaamste redenen hiervoor zijn de toegekende middelen voor de digitaliseringsagenda, groei van IT-voorzieningen in verband met een grotere organisatie en hogere arbeidskosten. De stijging van de kosten is een landelijke trend. De stijging in Rotterdam heeft een extra impuls gekregen door de Digitaliseringsagenda.

Aantal gebruikersaccounts in 2019: **17.000**

Aantal applicaties: **900**

Aantal spam, fishing mail per dag geweigerd:

60.000

Digitaliseringsgraad informatiebeheer

2018: **5,0%**

2019: **12,6%**

Dit percentage geeft weer welk deel van de (hiervoor in aanmerking komende) processen binnen de gemeente wordt ondersteund door een systeem dat voldoet aan de gestelde informatiebeheer- en archiverings-eisen (175 van de 1386). Het percentage loopt op, maar is nog relatief laag. Extra aandacht en inzet is gewenst, mede omdat Wet Open Overheid vereist dat de basis op orde is.

Fysiek archief in meters papier

2018: **40.620**

2019: **40.952**

Ondanks de digitaliseringsslag groeit het fysieke archief nog steeds. Dit is mede het gevolg van inhaalslagen. Er is nog onvoldoende besef van het vernietigingsproces en de digitaliseringsgraad is nog laag.

Aantal datalekken

2018: **108**

2019: **193**

Duiding: een datalek is een incident waarbij persoonsgegevens (mogelijk) in handen zijn gekomen van onbevoegden, bijvoorbeeld door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail. De stijging van het aantal datalekmeldingen is gedeeltelijk te verklaren door het groeiende bewustzijn bij medewerkers over wat een datalek is en dat ze deze moeten melden. Dit is een landelijke trend.

ICT-kosten per fte

2018: € 11.102

2019: € 11.527

Gemiddeld G2 2019: € 10.902

De ICT-kosten per fte laten een stijging zien ten opzichte van 2018. Rotterdam benchmarkt op verschillende wijze vanaf 2012 de ICT-kosten. In de afgelopen jaren lagen deze per fte meestal gelijk of onder het gemiddelde. De Digitaliseringsagenda heeft tot een stijging geleid.

Meer weten? [Klik hier.](#)

Investerings en Projecten

Grote projecten

Investerings Rotterdam 2019

Geraamd: **€ 428 miljoen**

Gerealiseerd: **€ 316 miljoen**

Gerealiseerd t.o.v. geraamd: **74%**

Bron: concernadministratie. Door planningsoptimisme en voorzichtigheid blijven de investeringsuitgaven achter bij de raming. In de praktijk neemt de realisatie meer tijd in beslag. Maar aan de voorkant wordt optimistisch geraamd om begrotingsonrechtmatigheid te voorkomen.

Top 5 investeringsuitgaven 2019

1 Renovatie Maastunnel

€ 46 miljoen: In 2019 is, conform de oorspronkelijke planning, de renovatie/restauratie van de autotunnels van het complex Maastunnel succesvol afgerond. Op 19 augustus 2019 zijn beide buizen weer opengesteld voor alle verkeer. Met het innovatieve Adaptief File Systeem neemt de filedruk in de Maastunnel af. Dit gebeurt door het gericht doseren van verkeerslichten. Het totale investeringskrediet voor de Renovatie Maastunnel is **€ 238 miljoen**.

2

Hart van Zuid € 44 miljoen: met het Hart van Zuid zet de gemeente zich samen met externe partijen en andere overheden in voor een kwaliteitsimpuls. Doel is om zo de sociale, culturele en economische positie van het gebied binnen wijk, stad en regio te versterken. Het gaat om het gebied rond Ahoy, Zuidplein, Vaanweg-Pleinweg en het Motorstraatgebied. Het totale investeringskrediet is **€ 155 miljoen**.

3

Vervanging riolen € 40 miljoen: voor het in standhouden van een robuust rioolstelsel volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2016-2020. Dit sluit aan op de langetermijnvisie van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstromen te scheiden en de sponswerking van de buitenruimte te benutten. Totaal investeringskrediet: **€ 197 miljoen**. Aantal vervangen kilometers riool in 2019: **38,9 km**.

4

Vervoer en materieel € 26 miljoen: Dit betreft jaarlijkse investeringen in specialistische voertuigen voor de gemeentelijke organisatie en diverse partners. Het investeringsbedrag is in 2019 lager uitgevallen omdat een aantal investeringen is uitgesteld door lopende aanbestedingstrajecten. In het kader van de verduurzaming van het wagenpark zijn in 2019 extra investeringen gedaan, zoals de aanschaf van elektrische bestelbusjes en de eerste elektrische vuilniswagen. De emissieloze voertuigen zijn in aanschaf duurder dan vergelijkbare voertuigen die nog op fossiele brandstoffen rijden. Het totale investeringskrediet voor vervoer en materieel voor 2018-2022 is **€ 155 miljoen**.

5

Wegen € 23 miljoen: Investeringsuitgaven betreffen het vervangen van wegen en overige verhardingen zoals bijvoorbeeld trottoirs, parkeerplekken, enzovoort. Meestal vindt dit gelijktijdig plaats bij de grote riool-vervangingsprojecten van de gemeente Rotterdam. Voorbeelden van grote vervangingsopgaven in 2019 zijn: Aveling Noord, Oosterflank, Architectenbuurt Lage Land, Rivierenbuurt Zevenkamp, Tussenwater (Hoogvliet) en Warande (Rubroek). Het totale investeringskrediet voor Wegen voor 2019-2022 is **€ 93 miljoen**.

Meer weten? [Klik hier.](#)

Investeringsen en Projecten

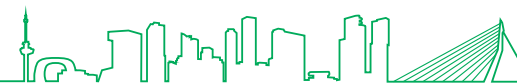
Feijenoord City

De totale gebiedsontwikkeling Feyenoord City omvat onder andere woningen, een hotel, horeca, een Sport Experience en ruimte om te sporten. De stadionontwikkeling gaat om de bouw van een nieuw stadion voor aan de Maas voor Feyenoord. Het nieuwe stadion biedt plaats aan 63.000 supporters. Als Feyenoord is verhuisd naar het nieuwe stadion, wordt de Kuip herontwikkeld. Er komt ruimte om te wonen en te sporten en er zijn plannen voor een Feyenoord-brouwerij. De gebiedsontwikkeling is een private ontwikkeling. Dat betekent dat de ontwikkeling voor rekening en risico van de Stichting Gebiedsontwikkeling aan de Maas gebeurt. In 2019 is het masterplan hiervoor aangeboden aan de gemeente. De verantwoordelijkheid voor de planvorming en realisatie van het nieuwe stadion ligt bij Stadion Feijenoord NV. De gemeentelijke rol betreft het potentiële aandeelhouderschap, verlener van de omgevingsvergunning en erfpachtverlener. Lees meer hierover [hier](#) en [hier](#).

Hoekse Lijn

De **Metropoolregio Rotterdam Den Haag** werkt hard aan de verbetering van het openbaar vervoer. Het project Hoekse Lijn is daarbij de grootste investering. Het bestaande traject tussen Schiedam en Hoek van Holland zal een metamorfose ondergaan: van een gewone spoorlijn naar een moderne metro. Aan het eind van de lijn, in Hoek van Holland wordt een kleine kilometer nieuw spoor aangelegd met een nieuw station 'Hoek van Holland Strand'. De gemeente Rotterdam is, als subsidieontvanger, opdrachtgever van het project Hoekse Lijn. Met twee jaar vertraging is op 1 november 2019 de verlengde metrolijn B naar Hoek van Holland officieel geopend. De vertraging was het gevolg van problemen met vergunningen en met de levering van beveiligingssoftware. Verder waren er storingen met bruggen én een vuilniswagen reed op een overweg een stuk bovenleiding en installaties kapot. De lijn kost € 462 miljoen. Dat is € 90 miljoen meer dan begroot.

Investeringsen en Projecten

Coolsingel

Investeringskrediet: **€ 48 miljoen**

Investeringsuitgaven 2019: **€ 9 miljoen**

Investeringsuitgaven t/m 2019: **€ 22 miljoen**

De Coolsingel verandert van een drukke verkeersweg in een fraai vormgegeven stadsboulevard met allure. Met meer ruimte voor voetganger en fietser. Zowel stedenbouwkundig als historisch is de straat beeldbepalend voor de binnenstad. De Coolsingel wordt een ruime, groene en fraai vormgegeven stadsboulevard met monumentale allure door de prachtige gebouwen, de bestrating en nieuwe ornamenten. www.coolsingel.nl

Merwe4Havens

Gemeente en Havenbedrijf willen het gebied Merwe-Vierhavens (M4H) ontwikkelen tot innovatief woon-werkmilieu. Een gebied dat optimaal is ingericht voor de innovatieve maakindustrie met een mix van werken, wonen, cultuur, horeca, sport en onderwijs. Een energiek gebied met impact op zowel stad als haven. Het Ruimtelijk Raamwerk M4H is in juni 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. Er wordt gestart met een bestemmingsplan. Het Ruimtelijk Raamwerk M4H is in oktober 2019 bekroond met ARC19 Stedenbouw Award nominatie. De ARC19 Stedenbouw Award wordt toegekend aan een plan dat een positieve impact heeft of zal hebben op de fysieke of milieukwaliteit van een gebied en op het economische en sociale welzijn van een gemeenschap. Andere mijlpaal in 2019 was de verkoop van het Keilepand van de gemeente aan vertegenwoordigers van het KeileCollectief. Het Keilepand zal duurzaam worden ontwikkeld tot een plek voor kennisdeling en ontmoeting in Merwe-Vierhavens (M4H). Samen met RDM Rotterdam – de oude Rotterdamse Droogdokmaatschappij en tegenwoordig een florierende innovatiehub – vormt M4H het Rotterdam Makers District. [Lees meer](#)

Investerings en Projecten

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) werken gemeente, Rijk, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, politie en Openbaar Ministerie samen aan een gezonde toekomst voor Rotterdam Zuid. Samen met deze partners zorgen we ervoor dat het niveau van opleiding, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgt naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland.

Het Rijk stelt hiervoor in de periode 2018-2021 jaar in totaal € 130 miljoen uit de Regio Deal-gelden ter beschikking. De gemeente Rotterdam dient ten minste hetzelfde bedrag te cofinancieren.

School: Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets scholen op Zuid

2018: **38,9%**

2019: **38,4%**

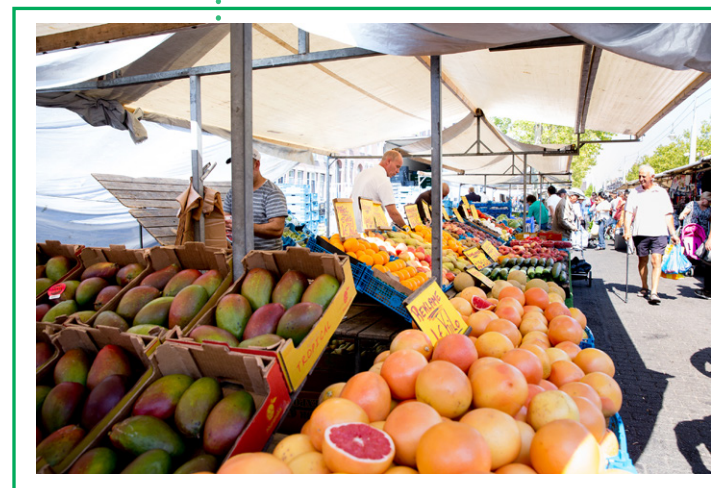
De gemiddelde CITO-score is hoger dan bij de start van het programma en moet in perioden worden bekeken. Het doel is om de score op het gemiddelde niveau van de vier grote steden te krijgen. Activiteiten in 2019 onder meer:

- Dagprogrammering in de Children's Zone is van start gegaan. Voor de groepen 1 t/m 8 van het basisonderwijs is 10 uur extra leertijd gerealiseerd.
- Er wordt extra geïnvesteerd in individuele leraren. Er zijn in 2019 totaal 44 lerarenbeurzen meer gehonoreerd op Zuid (113 t.o.v. 69 in 2018).
- Om goede leraren te krijgen en te behouden op scholen in Rotterdam Zuid is er via 3 actielijnen ingezet op: verhogen instroom, beperken uitval en anders organiseren.

Cultuur

Doel is het verhogen van het culturele voorzieningenniveau en het gebruik daarvan. Dit ter bevordering van de cultuurparticipatie, de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en van de economische activiteit in Rotterdam Zuid. Aanpak met drie samenhangende elementen: culturele programmering, talentontwikkeling en planvorming Cultuur-Wetenschappelijk Instituut.

- In 2019 werden diverse activiteiten van instituten uit Rotterdam en daarbuiten geprogrammeerd op Zuid. Voorbeelden zijn: Boijmans op Zuid, & Streetart festival en Future in Dance.
- In 2019 is besloten om een volgende fase van de NCWI in te gaan namelijk het uitvoeren van een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar een Cultuurcampus met onderwijs, cultuur en toerisme als dragende elementen.

Investerings en Projecten

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Wonen op Zuid

2019: **780**

Ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden. Zodoende komt woonruimte beschikbaar voor 'sociale stijgers' uit Zuid. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt. In 2019 zijn 780 woningen i'in aanpak genomen'.

Daling aantal mensen met een uitkering

(Nationaal Programma Rotterdam Zuid)

31-12-2018: **14.214 (8,8%*)**

31-12-2019: **13.506 (8,2%*)**

708 minder mensen in Rotterdam Zuid zijn afhankelijk van een uitkering.

Het aandeel NPRZ in het totale bijstandsvolume is gedaald van 40,3 naar 40,1%. Dit is niet voldoende in lijn met de relatieve ambitie van het programma (38,4% in 2019).

*) Verhouding aantal uitkeringen in Rotterdam Zuid ten opzichte van het aantal inwoners in Rotterdam Zuid (18 jaar en ouder)

Uitstroom naar werk van mensen op Zuid (NPRZ)

2018: **1.909**

2019: **1.854**

De economie draaide erg goed in 2019 en dat heeft werkgelegenheid gecreëerd. Dankzij het programma Samen voor Zuid zijn de betrokkenen bij het NPRZ er goed in geslaagd om het bijstandsbestand van Rotterdam Zuid hier van te laten profiteren.

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties. Het gaat altijd om activiteiten die bijdragen aan de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelen die zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Het gaat om eenmalige en om jaarlijkse subsidies.

Totaal aantal verstrekte subsidies:

2018: **1.402**

2019: **1.232**

Totaalbedrag verstrekte subsidies:

2018: **€ 373 miljoen**

2019: **€ 386 miljoen**

Top 3 programma's die subsidies verstrekken in 2019:

1. Cultuur, sport en recreatie **€ 154 miljoen**
2. Onderwijs **€ 85 miljoen**
3. Volksgezondheid en zorg **€ 70 miljoen**

Cultuur, sport en recreatie: sportverenigingen, speeltuinen, musea, koren, dans- en muziekgezelschappen, CBK, De Doelen, Kunsthal, SKVR, Maritiem Museum, Nederlands Fotomuseum, Rotterdam Sportsupport, Rotterdam Topsport, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Theater Rotterdam, Lantaren Venster, Boijmans van Beuningen, Wereldmuseum, Theater Zuidplein, etc.

Onderwijs: kinderopvang, bijzonder onderwijs, openbaar onderwijs, middelbaar onderwijs en beroepsonderwijs.

Top 3

Stichting Peuter&Co **€ 14 miljoen**, Stichting BOOR **€ 13 miljoen**, Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs **€ 12 miljoen**.

Volksgezondheid en zorg:

kinderopvang en maatschappelijke zorginstellingen.

Top 3

Stichting CJG Rijnmond **€ 24 miljoen**
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg (**€ 9 miljoen**)
Stichting Pameijer (**€ 3,9 miljoen**)

Top 3

Bibliotheek Rotterdam **€ 19 miljoen**
Stichting Beheer Boijmans van Beuningen **€ 10 miljoen**
SKVR **€ 9 miljoen**

Meer weten? [Klik hier.](#)

